

Emmen Zonneakkers

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Hoofdstuk 1 Inleiding	6
Hoofdstuk 2 Het licht op zonneakkers	8
2.1 Bestaande situatie	8
2.2 Beschrijving recente ontwikkelingen	9
2.3 Betekenis zonneakkers voor de verschillende partijen	10
2.4 Uitvoering zonneakkers	10
Hoofdstuk 3 Beleid	12
3.1 Emmen biedt ruimte	12
3.2 Beleidskader Zonneakkers Provincie Drenthe	12
3.3 Beleid gemeente Emmen	13
Hoofdstuk 4 Uitgangspunten	16
4.1 Technische achtergrond	16
4.2 Potentie en ambitie	16
4.3 Locaties	18
4.4 Criteria	18
4.5 Overige uitgangspunten	18
Hoofdstuk 5 Visie	20
5.1 Criteria	20
5.2 Locaties	21
Hoofdstuk 6 Maatschappelijke en financiële haalbaarheid	24
6.1 Maatschappelijke betrokkenheid	24
6.2 Financiële haalbaarheid	24
Hoofdstuk 7 Uitvoering	25
7.1 WABO-vergunning	25
7.2 Ruimtelijke inpassing	25
7.3 Tools en het Steunpunt Zonneakkers	25
Bijlagen bij het beleidsdocument	28
Bijlage 1 Visiekaart	42

Voorwoord

Nederland staat aan de vooravond van de energietransitie. We verbruiken te veel fossiele brandstoffen en dit energiesysteem is niet langer houdbaar. Hiervoor is het noodzakelijk dat we maatregelen nemen. Dit doen we ook in de gemeente Emmen! En dat doen we niet alleen als overheid. We zijn hierbij in grote mate afhankelijk van bedrijven en actieve inwoners. Als gemeente kunnen we daar wel een belangrijke rol in spelen. Bij de energietransitie is duurzame energieopwekking van wezenlijk belang. In Emmen zetten we volop in op zonne-energie. Zowel grootschalig als kleinschalig. Met de structuurvisie Zonneakkers willen wij grootschalige zonneparken mogelijk maken. In de visie staat waar en onder welke voorwaarden iemand binnen de gemeente zonneakkers mag aanleggen. Door dit vast te leggen, kunnen we initiatieven gemakkelijker en sneller toetsen, waardoor een vergunning sneller verleend kan worden. De ontwikkeling van zonneakkers vraagt om innovatie. Niet alleen technologisch, maar ook op het gebied van energieopslag en –buffering, wetgeving, slim netbeheer en ruimtelijke inpassing. Door bij deze ontwikkelingen voorop te lopen, krijgen regionale bedrijven kansen. En dat is goed voor de werkgelegenheid in de

regio. Een andere winst van de ontwikkeling van zonneakkers is dat het een mooie basis vormt voor de vorming van lokale energiecoöperaties. Inwoners bouwen met elkaar eigendom op van installaties voor zonne-energie. Daarmee zorgt het niet alleen voor een lagere energierekening, maar blijven ook de energie-uitgaven voor een groot deel in de regio beschikbaar. Doordat dorpen, wijken of buurten gezamenlijk een coöperatie runnen neemt bovendien de sociale samenhang toe.

Onze inzet is duidelijk: zonneakkers als hefboom voor duurzame, sociale en economische ontwikkeling in de gemeente Emmen. Dat is een ambitie waarbij bedrijven, inwoners, maatschappelijke organisaties, investeerders, kennisinstellingen en de overheid elkaar hard nodig hebben. Wij zijn begonnen en ik nodig u van harte uit deel te nemen! Voor niets gaat de zon op, laten we daar dankbaar gebruik van maken met elkaar.

René van der Weide
Wethouder Ruimtelijke Ontwikkeling, Milieu en Duurzaamheid

Hoofdstuk 1

Inleiding

In 2012 hebben wij de Energienota Gemeente Emmen vastgesteld. In aansluiting op nationale ontwikkelingen streven wij hiermee naar een vermindering van de CO2 uitstoot in 2025 met 25% van de uitstoot in 2012 en naar een CO2 neutraal Emmen in 2050. Emmen is CO2 neutraal als het energiegebruik volledig bestaat uit duurzame energie. Het moment waarop Emmen CO2 neutraal kan zijn is afhankelijk van het tempo waarin energie kan worden bespaard en tegelijkertijd het aandeel duurzame energie in de energievoorziening groeit. Wij hebben gekozen voor het benutten van zonne-energie. Op basis van de nota heeft ons college het uitvoeringsprogramma “Energieprogramma 2012-2015, Werken aan groene groei” vastgesteld. In dit programma wordt de mogelijkheid van zonneakkers als kansrijke optie besproken.

Voorliggende structuurvisie geeft uitwerking aan onze ambitie om mede met behulp van inzet van zonneakkers onze doelstelling om CO2 neutraal te worden te realiseren. Met deze structuurvisie bieden wij locaties, criteria en ondersteunende faciliteiten aan de samenleving en marktpartijen om de realisatie van zonneakkers te stimuleren en te faciliteren. De realisatie van grondgebonden zonne-energie is uiteindelijk afhankelijk van initiatieven uit de samenleving en van marktpartijen.

Vanuit de markt is er in toenemende mate belangstelling voor het realiseren van grootschalige grondgebonden vormen van zonne-energie. Onder de namen zonneweides, zonneparken of zonneakkers verschijnen deze vormen van grondgebonden zonne-energie in het Nederlandse landschap. Dit kan een welkome aanvulling vormen om ambities van groene, duurzame energie te realiseren. Net als bij windenergie ontstaat de maatschappelijke discussie over de landschappelijke kwaliteit van deze zonneakkers. Mogen ze zichtbaar zijn of niet? Welke locaties zijn geschikt en onder welke voorwaarden?

De gemeente Emmen is door diverse bedrijven benaderd met een verzoek om een principe-uitspraak betreffende de bouw van zonneakkers op verschillende locaties in de tuinbouwconcentratiegebieden van Erica en Klazienaveen (privégrond ondernemers) en voor de bouw van een zonneakker op gemeentegronden in het Rundedal. Ook andere initiatiefnemers vragen om duidelijkheid van de gemeente over de mogelijkheden voor het maken van sluitende businesscases.

Doel

Met voorliggende structuurvisie hebben wij beleid geformuleerd om de ontwikkeling van grondgebonden zonnepanelen, zgn. zonneakkers, te kunnen faciliteren ter ondersteuning van onze doelstelling om de gemeente Emmen in 2050 CO2 neutraal te laten zijn.

De visie gaat niet over de plaatsing van zonnepanelen op daken omdat rijksbeleid vergunningvrije plaatsing op daken al mogelijk maakt (m.u.v. monumenten). Vanuit het principe “zuinig en multifunctioneel ruimtegebruik” en maatschappelijk draagvlak geniet plaatsing van zonnepanelen op daken de voorkeur.

In de visie zijn, op basis van gemeentelijk beleid en in afstemming met provinciaal beleid, ontwikkellocaties benoemd. Voor deze locaties zijn criteria gegeven, om met name een goede ruimtelijke inpassing te kunnen waarborgen. Deze structuurvisie vormt het ruimtelijk kader voor de ontwikkeling van zonneakkers in gemeente Emmen.

Op basis van de structuurvisie, vastgesteld door de raad d.d.17-12-2015 kunnen aanvragen van derden worden getoetst en beoordeeld en kan het college een besluit nemen in kader van de procedure voor een WABO-vergunning.

Leeswijzer

De structuurvisie start met een verkenning van het fenomeen zonneakkers. Hiertoe wordt in hoofdstuk 2. “Het licht op zonneakkers”, een schets van de ontwikkeling gegeven en worden de belangen vanuit marktpartijen, lokale partijen en de gemeente belicht.

Hoofdstuk 3.

“Beleid”, geeft een analyse van het beleid van de gemeente en van de provincie, dat van belang is voor de ontwikkeling van de visie op zonneakkers.

In hoofdstuk 4

“Uitgangspunten” zijn de procesmatige en inhoudelijke overwegingen over de totstandkoming van deze structuurvisie opgenomen.

In hoofdstuk 5.

“Visie”, wordt de visie op zonneakkers uiteen gezet met de twee pijlers; ontwikkellocaties en criteria.

Hoofdstuk 6.

“Maatschappelijke en Financiële haalbaarheid” geeft een beeld van de maatschappelijke betrokkenheid bij de tot standkoming van de structuurvisie en inzicht in de financiering van de uitvoering.

Hoofdstuk 7.

“Uitvoering”, geeft “tools” voor de uitwerking van het criterium “Ruimtelijke kwaliteit”, het faciliteren van de initiatieven met behulp van het steunpunt Zonneakkers en geeft de procedureachtergrond van een aanvraag om WABO vergunning.

In bijlage 1. wordt de visiekaart weergegeven. Daarnaast is het vaststellingsbesluit hier opgenomen.

Hoofdstuk 2

Het licht op zonneakkers

2.1 Bestaande situatie

We staan aan de vooravond van een doorbraak van zonneakkers. De branche zelf is zeer positief over de uitrol in Nederland. Een paneel op het dak is al gemeengoed, maar niet iedereen beschikt over een geschikt dak. Deelnemen aan een coöperatie die de energie wint op een zonneakker is een optie. Naast coöperatieve financiering en projectontwikkeling met vreemd vermogen is realisatie door marktpartijen (bedrijven met een energievragende activiteit) voor de eigen energievoorziening, of grondeigenaren, een mogelijkheid. Locaties die in aanmerking komen kunnen zijn bedrijventerreinen met een stagnerende gebiedsontwikkeling. Ook niet benutte percelen op bedrijventerreinen en in glastuinbouwgebieden kunnen een goede locatie zijn. Veel bouwprojecten stagneren, de gronden liggen te wachten op een nieuwe functie. In theorie zijn van deze benoemde percelen bijna alle gronden geschikt. De locaties moeten voldoende bereikbaar zijn voor aanleg, onderhoud en hulpdiensten.

De ontwikkeling van zonneakkers en de beoordeling van de haalbaarheid ervan is aan marktpartijen. De overheid heeft tot taak om dit nieuwe gebruik in het landschap ruimtelijk, vergunning technisch en maatschappelijk goed te begeleiden.

Het aanleggen van een zonneakker is niet omgevingsvergunningvrij. Als een zonneakker niet past in de bestemming is het voeren van een procedure tot bestemmingsplanwijziging of tot het verkrijgen van een omgevingsvergunning in afwijking van het bestemmingsplan (WABO) noodzakelijk. De voorkeur gaat uit naar een omgevingsvergunning in afwijking van het bestemmingsplan zodat de huidige bestemming van het gebied blijft bestaan. Daarmee houdt het perceel juridisch en beleidsmatig de bestaande functie. Het is dan mogelijk om bijvoorbeeld na een exploitatie van 20 jaar terug te gaan naar de oorspronkelijke bestemming. Daarmee heeft de zonneakker een tijdelijke functie, ook wel pauzefunctie genoemd.

Het college is bevoegd m.b.t. het verlenen van een vergunning in afwijking van het bestemmingsplan. In beginsel is verlenen van een vergunning om af te wijken van het bestemmingsplan altijd mogelijk. Er moeten dan afwegingen worden gemaakt m.b.t. de ruimtelijke aanvaardbaarheid, maatschappelijk betekenis, belangen van omwonenden, etc. Met deze structuurvisie stelt de gemeenteraad kaders en richtlijnen vast voor afwijken van

de geldende bestemmingsplannen t.b.v. zonneakkers. De gemeenteraad dient bij verlenen van een vergunning in afwijking van het bestemmingsplan door het college een zogeheten verklaring van geen bedenkingen af te geven (zie verder hoofdstuk 7).

Als onderdeel van de ruimtelijke procedure vraagt de gemeente, in afstemming met het provinciale beleid, om een goede ruimtelijke inpassing. De welstandsnota en de ruimtelijke waardenkaart bieden hiervoor het algemeen geldende kader. (zie verder hoofdstuk 3) Hiermee wordt in het buitengebied het belang van een zorgvuldige ruimtelijke en landschappelijke inpassing in kader van een goede ruimtelijke ordening geborgd. Het gaat hierbij om de zonnepanelen op zich en om ondersteunende (technische) bebouwing.

Naar verwachting zal de inpassing van zonneakkers niet dezelfde discussie over landschapsaantasting oproepen als bij windmolens, dit omdat de zonneakkers zich niet, zoals windmolens, voornamelijk aan de horizon manifesteren maar vooral aan het oppervlak. Daarmee hoeven zij het landschap niet noodzakelijk te domineren. Voor een ruimtelijke inpassing op maaiveldniveau en ooghoogte zijn verschillende opties denkbaar. Omdat we nog geen ervaring hebben opgedaan met inpassing van zonneakkers binnen onze gemeente noch elders in Noord Nederland, zullen we in deze structuurvisie nader verkennen waar en binnen welke kaders zonneakkers ingepast kunnen worden met ruimtelijke kwaliteit.

Resumé

De ontwikkeling is geheel aan marktpartijen. De rol van de gemeente is de afweging of de initiatieven wenselijk zijn op bepaalde locaties en of de belangen van andere functies in het gebied niet worden geschaad.

De gemeente benoemt bij alle locaties criteria waaraan de zonneakker moet voldoen. Voor alle locaties staat de ruimtelijke inpassing voorop. Bij dorpen en wijken is daarnaast maatschappelijk draagvlak en de energieafzet naar bewoners een voorwaarde. Bij bedrijven in het buitengebied is de energieafzet voor eigen bedrijf randvoorwaardelijk. Op basis van gemeentelijk beleid, in afstemming met provinciaal beleid, is de rol van de gemeente begrensd tot het afwegen en beoordelen van een aanvraag tot een WABO-vergunning in afwijking van het bestemmingsplan voor het creëren van zonneakkers op geschikte locaties. Voorliggende structuurvisie biedt hiervoor de kaders.

2.2 Beschrijving recente ontwikkelingen

Sinds december 2014 worden verschillende algemene gesprekken gevoerd met marktpartijen die locaties zoeken voor zonneakkers. De verzoeken gaan gelijk op met de beleidsverkenning. Na vaststelling van de structuurvisie kunnen marktpartijen geïnformeerd worden over de mogelijkheden en kunnen initiatieven worden voorgelegd aan de gemeente.

In zijn algemeenheid is gebleken dat door de subsidie die door het rijk door middel van de regeling Stimulering Duurzame Energie (SDE+) wordt gegeven, meer aanvragen bij gemeenten worden ingediend. Ook de technische ontwikkeling van zonnepanelen zelf en het daarmee verhoogde rendement heeft ervoor gezorgd dat er meer belangstelling van ondernemers is gewekt.

De nieuwe SDE+ regeling voor zonnepanelen staat met ingang van 2015 weer open voor aanvragen. Uit de gesprekken met de marktpartijen komt naar voren dat ze bij voorkeur kiezen voor de ontwikkeling van zonneakkers van minimaal 1 ha groot. Deze schaalvergroting wordt ingegeven door rendementsoverwegingen.

2.3 Betekenis zonneakkers voor de verschillende partijen

Zonneakkers kunnen van betekenis zijn voor de verschillende partijen. De haalbaarheid en wenselijkheid van de ontwikkeling van zonneakkers blijkt uit bijvoorbeeld de volgende opsomming per partij:

Betekenis voor de marktpartijen

- Realiseren van grond- en gebouwgebonden projecten;
- Een oplossing bieden voor beschikbare nog niet ontwikkelde bedrijventerreinen;
- Voor de exploitatie samenwerken met coöperaties, deze samenwerking actief in gang zetten via voorlichting en contact met de bevolking en omwonenden;
- Het bieden van financiële structuren;
- Het opwekken van lokaal geproduceerde duurzame elektriciteit.

Betekenis voor de gemeente

- CO2 reductie t.b.v. energiedoelstellingen;
- Extra grondopbrengsten;
- Toepassing voor braakliggend terrein, reductie beheerskosten;
- Beschikbaarheid lokaal opgewekte duurzame energie;
- Duurzaam alternatief of aanvulling op duurzame energie;
- Positieve beeldvorming (mits goed ingevuld en goed begeleid)

Betekenis voor lokale partners

- Opbrengsten voor grondeigenaren;
- Beschikbaarheid lokaal duurzaam geproduceerde energie;
- Minder braakliggende terreinen;
- Lokale investeringsmogelijkheden voor ondernemers, of voor particulieren via postcodeeroos (bewoners in postcodegebied zonneakker en aanpalend postcodegebied, kunnen deelnemen in energicoöperatie);
- Vorming van slimme energienetwerken per gebied (Smart Grid).

Betekenis voor ondernemers

- Voor ondernemers kan het om de volgende redenen interessant zijn om zonnepanelen te plaatsen op (gebouwen of) akkers: Verbeterde opbrengst (pacht) van in eigen bezit zijnde en braakliggende akkers;
- Vermarkten eigen productie met een duurzaamheidslogo, consument wil dit graag zien;
- Gebruik van de elektriciteit afkomstig van de zonnepanelen;
- Gebruik voor verwarming van de kassen en bedrijfsgebouwen;
- De keuze voor deelname kan afhankelijk zijn van het gegeven of een tuinder een groot of kleinverbruiker is.

2.4 Uitvoering zonneakkers

Zonne-energie is duurzaam: het raakt niet op en er komt geen broeikasgas bij vrij. De uitvoering betreft de realisatie van grondgebonden zonnepanelen. Een opstelling in rijen van panelen gemonteerd op stellages in een open veld. Hiernaast wordt per locatie een of meerdere gebouw(en) gerealiseerd met technische voorzieningen zoals omvormers. De uitstraling, hoogtes en bijbehorende gebouwen zullen afhankelijk van het marktinitiatief en afhankelijk van de gebruikte materialen variëren. De verbetering van de techniek(en) en rendementen zijn aan innovaties onderhevig.

Hoofdstuk 3

Beleid

3.1 Emmen biedt ruimte

De gemeente Emmen heeft de ruimte en geeft graag ruimte. Aan ondernemers, maatschappelijke organisaties, burgers en wijk- en dorpscoöperaties. Ruimte aan innovatieve en duurzame initiatieven die economische gunstig zijn of de leefbaarheid en samenhang in een gemeenschap vergroten.

De gemeente Emmen heeft ruimte op braakliggende gronden die niet tot de geplande ontwikkeling zijn gekomen door met name de economische crisis. Bedrijventerreinen kunnen gemeentelijk of particulier eigendom zijn. Voor de bedrijventerreinen in gemeentelijk eigendom komen gebieden in aanmerking voor zonneakkers die fysiek minder geschikt zijn voor vestiging van bedrijven of gebieden, die door overaanbod niet tot ontwikkeling worden gebracht. Terreinen in particulier eigendom, welke opgenomen zijn op de visiekaart, komen ook voor zonneakkers in aanmerking.

Ondernemers als tuinders en agrariërs hebben mogelijk ruimte voor zonne-energie op het eigen bedrijfsperceel. Bij dorpen en wijken zijn er misschien mogelijkheden voor een collectieve zonneakker voor bewoners, bijvoorbeeld georganiseerd in dorpscoöperaties.

Een zonneakker draagt bij aan een nuttige invulling van gronden als pauzefunctie, het genereren van opbrengst en een vermindering van de CO2-uitstoot en het levert duurzame, lokaal opgewekte goedkope groene energie voor bedrijven of burgers. In deze structuurvisie hebben wij beleid geformuleerd waarmee de realisatie van zonneakkers op verschillende locaties mogelijk is als aan voorwaarden kan worden voldaan.

Onderstaand worden bestaande beleidskaders besproken en geanalyseerd op hun toepasbaarheid voor zonneakkers.

3.2 Beleidskader Zonneakkers Provincie Drenthe

De provincie Drenthe streeft naar een volledig CO2-neutrale energiehuishouding in 2050. Daartoe heeft de provincie in de Energiestrategie de ambitie geuit om het in Drenthe geïnstalleerde areaal aan niet-grondgebonden panelen in de periode 2010-2020 met minimaal een factor 50 te doen toenemen van circa 2 ha. naar 100 ha.

Het standpunt t.a.v. grondgebonden opstellingen is terughoudend. Daarom heeft de provincie in 2014 een verkenning uitgevoerd naar de mogelijkheden van zonneakkers in Drenthe. De verkenning is gedaan aan de hand van twee sporen;

- Ruimtelijke spoor (ruimtelijke betekenis zonneakkers);
- Energiespoor (bedrijfseconomische aspecten).

Vanuit de conclusies van de verkenning is de provincie tot de volgende aandachtsvelden gekomen die zijn beslag hebben gekregen in de geactualiseerde Omgevingsvisie 2014:

Locaties; zonneakkers op of naast andere functies.
Met zonneakkers kan meerwaarde worden gecreëerd in gebieden waar bestaande functies oppervlakten onbenut laten. Drenthe leent zich voor kleinschalige velden op of aan randen van woon- of werklocaties (tuinbouw) en voor initiatieven die een iconische uitstraling hebben door ligging of vorm (vuilstorten, luchthaven, circuits of infrastructurele projecten). De provincie heeft een voorkeur voor locaties waar de zonnestroom direct gekoppeld kan worden aan de eindgebruikers.

Omvang; omvang zonneakkers in balans met energieafname omgeving
Er moet een goede ruimtelijke verhouding zijn tussen de oppervlakte van een initiatief en de nabijgelegen gebouwde omgeving. Daarnaast is het vanuit zuinig en doelmatig ruimtegebruik wenselijk dat er een balans is tussen de productie en afname van stroom in de omgeving.

Ruimtelijke inpassing; een ontwerp geïnspireerd op kernkwaliteiten
Initiatiefnemers dienen een plan op te stellen waarin aandacht is voor de ruimtelijke fysieke context met oog voor:

- een samenhangend ontwerp;
- meerwaarde voor het gebied;
- de inrichting van de randen. Deze dient afgestemd te zijn op de kernkwaliteiten van de gebiedsomgeving.

De concept-structuurvisie Zonneakkers gemeente Emmen is in lijn met het beleid van de provincie Drenthe tot stand gekomen. Voor een goede afstemming hebben enkele constructieve ambtelijke overleggen plaatsgevonden. De ontwikkeling van Zonneakkers is een nieuw fenomeen. De gesprekken hebben provincie en gemeente verder gebracht in de visievorming.

3.3 Beleid gemeente Emmen

Energienota gemeente Emmen “Energie voor groene groei”
In 2012 heeft de gemeenteraad de Energienota Gemeente Emmen vastgesteld. In aansluiting op nationale ontwikkelingen streeft de gemeente Emmen met dit energiebeleid naar een vermindering van de CO2 uitstoot in 2025 met 25% van de uitstoot in 2012 en streeft naar CO2 neutraal Emmen in 2050.

Emmen is CO2 neutraal als het energieverbruik volledig bestaat uit duurzame energie. Het moment waarop Emmen CO2 neutraal kan zijn is afhankelijk van het tempo waarin energie kan worden bespaard en tegelijkertijd het aandeel duurzame energie in de energievoorziening groeit. In de nota heeft de raad gekozen voor het benutten van zonne-energie. Op basis van de nota heeft het college het uitvoeringsprogramma “Energieprogramma 2012-2015, Werken aan groene groei” vastgesteld. In dit programma wordt de mogelijkheid van zonneakkers als kansrijke optie besproken.

Voorliggende structuurvisie geeft uitwerking aan onze ambitie om zonneakkers mogelijk te maken in het streven naar CO2 reductie.

In de structuurvisie ligt het accent op locatiekeuzes en een goede ruimtelijke inpasbaarheid van de zonneakkers. Wij verstaan daaronder:

Een zodanige vormgeving en inpassing dat deze optimaal is afgestemd op bestaande danwel nog te ontwikkelen ruimtelijke, natuurlijke en cultuurhistorische landschapskwaliteiten.

Hiervoor gelden de volgende ruimtelijke beleidskaders: De Ruimtelijke Waardenkaart Emmen, “Gemeente Emmen in perspectief van het landschap” en de Welstandsnota.

Ruimtelijke Waardenkaart Emmen
De Ruimtelijke Waardenkaart is het beleidskader voor landschap en cultuurhistorie in de gemeente Emmen (vastgesteld september 2011). Het document belicht de cultuurhistorische en de

landschappelijke waarden van het grondgebied van de gemeente Emmen. Het geeft een beschrijving van het ontstaan van het landschap en stelt de belangrijkste karakteristieken van het landschap vast. Het stelt een strategie op voor behoud, versterking en ontwikkeling van landschap in relatie tot cultuurhistorie. Tevens biedt het document concrete handvatten voor de ontwikkeling van het landschap in relatie tot cultuurhistorie en geeft het aan met welke aspecten rekening gehouden dient te worden in de planvorming, zodanig dat het landschap zijn kwaliteit, identiteit en zeggingskracht kan blijven behouden en nieuwe kwaliteiten kan ontwikkelen. De nota onderscheidt drie landschapstypen met voor elk type onderscheidende karakteristieken. Daarnaast bevat het rapport acht generieke / algemeen geldende aandachtspunten. o.a. het punt ‘beeldkwaliteit’ vraagt aandacht voor de plaatsing van nieuwe objecten in het open veld en is o.a. van toepassing op zonneakkers.

De beleidsnota vormt in zijn algemeenheid de ‘onderlegger’ voor het ruimtelijk beleid en beheer binnen de gemeente. In die zin dat bij beleidsvorming, zoals het opstellen van visies, bestemmingsplannen, inrichtings- en beheerplannen rekening gehouden moet worden met de ruimtelijke waarden zoals vastgesteld in de waardenkaart.

Voor de structuurvisie zonneakkers is de Ruimtelijke Waardenkaart van toepassing. Allereerst als onderlegger voor de locatiekeuzes en ten tweede als handreiking voor een passende landschappelijke inpassing van de zonneakkers.

Gemeente Emmen in perspectief van het landschap

In het kader van het bestemmingsplan buitengebied is de Ruimtelijke Waardenkaart verder uitgewerkt in het rapport “de Gemeente Emmen in het perspectief van het landschap”. In dit rapport worden de algemene ruimtelijke en visuele aspecten zoals beschreven in de Ruimtelijke Waardenkaart verder uitgewerkt naar een lager (meso) schaalniveau.

Doel van dit rapport is om, gegeven de gelaagdheid, dynamiek en variatie van het landschap, inzicht te geven in de karakteristieken die het landschap in een gebied bepalen en de mate waarin deze nog herkenbaar aanwezig zijn in het huidige landschap. Inzicht in de landschappelijke karakteristieken biedt de gemeente en initiatiefnemers de mogelijkheid verantwoorde overwegingen en keuzes te maken bij ruimtelijke ontwikkelingen. Dit rapport dient dan ook als beoordelingskader én inspiratiebron bij ruimtelijke ontwikkelingen.

Alhoewel de mogelijke locaties voor zonneakkers in Emmen niet in het buitengebied liggen, is het rapport “de Gemeente Emmen in het perspectief landschap” de tool voor landschappelijke inpassing in relatie tot cultuurhistorie. Dit rapport beschrijft in algemeenheid de historische karakteristieken en waarden van die gebieden waar deze structuurvisie zonneakkers wel mogelijk maakt. Hierdoor is het mogelijk de vormgeving en inpassing van de zonneakkers af te stemmen op de specifieke gebiedskwaliteiten.

De borging van de landschappelijke waarden op hoofdlijnen vindt plaats in de bestemmingsplannen van de betreffende gebieden. Men zoekt hiervoor vaak aansluiting bij de bestaande (historische) ruimtelijke structuur van het gebied: het verkavelings-, het water-, wegen-, groen-, en bebouwingspatroon.

Welstandsnota

Bouwwerken moeten voldoen aan “redelijke eisen van welstand”. Op 16 december 2010 heeft de gemeenteraad de Welstandsnota vastgesteld. In deze nota wordt vooraf bepaald wat de redelijke eisen van welstand zijn. Dit betekent dat gekeken wordt of een bouwplan qua uitstraling wel past bij de omgeving.

De welstandsnota ziet toe op gebouwen. Zonneakkers zijn niet zo zeer gebouwen, waardoor er geen specifiek welstandsbeleid geldt. Wel kan in de lijn van het gestelde in de Welstandsnota geadviseerd worden. Het ondersteunende gebouw bij een zonneakker bijvoorbeeld kan middels deze algemene uitgangspunten worden beoordeeld.

Hoofdstuk 4

Uitgangspunten

Wij staan positief tegenover zonneakkers als bronnen van groene, duurzame energie en willen de realisatie hiervan stimuleren in relatie tot onze doelstelling om in 2050 CO2 neutraal te zijn in de gemeente Emmen overeenkomstig de vastgestelde energienota (2012). Wij hebben hierin aangegeven om te kiezen voor

- Energiebesparing (gebouwde omgeving en gebouwen);
- Verbetering van de energie-efficiency en slim ketenbeheer (warmtenetten);
- Ontwikkeling van 60 MW windenergie;
- Geothermie;
- Zonne-energie in de vorm van zonnepanelen op daken en grondgebonden zonnepanelen in de vorm van zonneakkers.

Echter er dient beleid te zijn om goed te kunnen faciliteren. De uitgangspunten bij deze structuurvisie zijn ontwikkeld op basis van bestaand beleid, overleg met de provincie en afwegingen met verdere wensen en eisen van de gemeente.

4.1 Technische achtergrond

De gemeente heeft een taakstelling van 95,5 MW opgesteld vermogen aan windenergie. Deze is goed voor ongeveer 38 % van de totale energievraag. De resterende 62% moet met andere bronnen opgewekt worden. In het rapport “Energie profiel en energietrends: gemeente Emmen”, is inschatting gemaakt voor de totale energieverbruik (particulier en zakelijk) in de gemeente Emmen en is onderzoek gedaan naar de mogelijkheden om deze nodige elektriciteit op te wekken met inzet van hernieuwbare energiebronnen.

Uit deze studie blijkt dat in Emmen voldoende daken beschikbaar zijn voor 170% van de benodigde (elektrische) energie voor de huishoudens en bijna 50% van de totale (elektrische) energievraag.

In de studie is ook geconstateerd dat in 2014 1 op de 48 woningen zonnepanelen heeft. Hiermee wordt 0,7 % van het totale energieverbruik binnen de gemeente Emmen gerealiseerd.

Hoe snel het aandeel in energie van de zonnepanelen op daken gaat groeien is moeilijk in te schatten. Er is in ieder geval een groei van 12% per jaar nodig om in 2050 de potentie maximaal benut te hebben. In Emmen is een dergelijke forse groei niet realistisch.

Met de huidige technische ontwikkelingen worden de panelen echter steeds efficiënter en dus steeds interessanter voor de

particuliere woningbezitters. Wij schatten een jaarlijkse groei tot 5% daarom in als (optimistisch) realistisch. Dat komt overeen met 4% van het totale energieverbruik. Bij een meer optimistisch scenario waarbij de groei 8% is, stijgt het aandeel van de zonne-energie opgewekt op daken tot 12% van het totale energieverbruik.

Om de doelstelling van de CO2 neutraliteit te halen is noodzakelijk om ook grootschalige opwekking van zonne-energie mogelijk te maken. Naar verwachting zullen zonneakkers in totaal 15-20% van de totale elektrische energievraag opwekken.

4.2 Potentie en ambitie

De gemeente Emmen stimuleert het gebruik van duurzame energie. Zonneakkers kunnen hiervan onderdeel uitmaken. Gemeenten hebben geen taakstelling (van provincie of rijk) opgelegd gekregen om een bepaald aantal hectares te realiseren. Juist de marktpartijen mogen met initiatieven komen. De gemeente Emmen wil de aanleg van zonneakkers stimuleren via de structuurvisie Zonneakkers.

Ter illustratie; als de taakstelling van 95.5 MW aan windenergie zou moeten worden vervangen door zonneakkers, dient circa 335 MW (MWp) aan zonnepanelen te worden opgesteld. Bij de huidige stand der techniek vereist dit circa 420 hectare.

Om de opbrengsten van windenergie en zonne-energie te kunnen vergelijken, is gebruik gemaakt van MW (MegaWatt). Echter, de kwaliteit van een zonnepaneel en daarmee het vermogen van een zonnepaneel wordt in Wp (Wattpiek) uitgedrukt. De wattpiek is een specifieke eigenschap van een zonnepaneel, onafhankelijk waar op de wereld deze wordt getest. De wattpiek is dus nuttig om de prestaties of efficiëntie van zonnepanelen te vergelijken. Een voorbeeld: Een opstelling met zonnepanelen 4000 Wp (voor concumenten met de technieken anno 2014) genereert per jaar ongeveer 3400 kWh elektriciteit. Een gemiddelde zonnepaneel haalt een rendement van ongeveer 10 à 20%. Een recente aanvraag (maart 2015) heeft betrekking op circa 19 hectare aan zonnepanelen, welke een vermogen van 11.9 MWp aan duurzame energie zal kunnen opbrengen. Het gaat hier om panelen voor professionele bedrijven met de technieken van 2015. Daarom is de recente aanvraag niet rechtstreeks te vergelijken met MW windenergie.

Uit de energienota blijkt dat circa 20% van de benodigde energie via zonnepanelen zou kunnen worden opgewekt. Opwekking van 20% van het geheel aan benodigde energie komt overeen met 45 MW aan elektriciteit via zonnepanelen. Dit betekent dat er circa 194 hectare nodig is om deze doelstelling met de huidige techniek te kunnen behalen.

Op de visiekaart zijn de locaties aangegeven waar zonneakkers zijn gewenst. Deze zijn mede ingegeven door de braakliggende percelen in glastuinbouwgebieden en op industrieterreinen. Een grove schatting op deze gebieden is dat er circa 200 hectare in gebruik kan worden genomen voor zonneakkers.

De potentie aan zonneakkers binnen de gemeente Emmen is bruikbaar onder de in deze structuurvisie beschreven laagdrempelige criteria. Een klein deel hiervan is in bezit van gemeente Emmen. Afhankelijk van hoe het Rijk besluit over de subsidieverstreking (SDE+) in de komende jaren, zal door marktwerking hier daadwerkelijk uitvoering aan worden gegeven. Ook is onduidelijk hoeveel particuliere, corporatieve initiatieven zich aandienen. Indien het financieel haalbaar, zullen bedrijven en particulieren proberen zelfvoorzienend te worden door onder andere zonnepanelen te plaatsen. Verder worden tegenwoordig zonnepanelen op daken geplaatst, wat wel bijdraagt aan de hectares en de doelstelling om energieneutraal te worden, maar geen extra ruimtebeslag betekent. Of de potentie daadwerkelijk wordt uitgevoerd, is geheel afhankelijk van marktpartijen en de samenleving.

4.3 Locaties

Het buitengebied van Emmen omvat een groot areaal. Het overgrote deel is in gebruik voor de landbouw. Uit een gesprek met LTO is naar voren gekomen dat zij geen zonneakkers wil in landbouwgebieden. LTO ziet dit als verstedelijking en daarmee als een beperking van de haar agrarische bedrijfsactiviteiten.

Het is eveneens niet wenselijk om in bossen, natuurgebieden, Natura2000-gebieden en de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) zonneakkers toe te staan.

Zonneakkers zijn goed mogelijk op gebieden die “over” zijn. Braakliggende gronden en hoekjes zijn bruikbaar voor

dergelijke pauzefuncties als zonneakkers. Wij gaan ervan uit dat een zonneakker ongeveer 20 jaar wordt gebruikt. Andere ontwikkelingen op en nabij de beoogde locaties mogen niet worden belemmerd. Daarom is vooral gekeken naar woongebieden en bedrijventerreinen. Voor heel veel bedrijven staat maatschappelijk en duurzaam ondernemen hoog in het vaandel. Dit willen wij graag faciliteren voor zowel de werklocaties als agrarische bedrijven. Met name recreatieve bedrijven in het buitengebied willen graag projecten met een combinatie van recreatie en duurzaamheid uitvoeren.

4.4 Criteria

Landschappelijk vormt de Ruimtelijke Waardenkaart uitgangspunt, allereerst als onderlegger voor de locatiekeuzes en ten tweede als handreiking voor een passende landschappelijke inpassing van de zonneakkers.

De structuurvisie sluit bijvoorbeeld gronden met een agrarische bestemming zonder bouwvlak in het buitengebied van Emmen uit, als mogelijke locatie voor zonneakkers. Deze gronden dragen overwegend de landschappelijke karakteristiek ‘openheid’. Ingebruikname als zonneakker, ook tijdelijk, zal een aantasting van de openheid betekenen zodra de zonnepanelen boven ooghoogte uitstijgen. Dit is reden om zonneakkers uit te sluiten in het buitengebied en te concentreren op werklocaties waar aantasting van de openheid en het agrarisch karakter en gebruik niet (meer) in het geding is. De studies van de provincie Drenthe op gebied van verkeersaders of hoogteverschillen als een vuilstort, vinden wij in Emmen niet toepasbaar. Overige zaken van de provinciale studie zijn door de gemeente naar de eigen situatie vertaald. Gelet op de economische en landschappelijke waarde van het buitengebied, hebben we het buitengebied uitgesloten.

4.5 Overige uitgangspunten

Wellicht ten overvloede is ook aandacht geschonken aan grondeigenaren. Logischerwijze geven grondeigenaren toestemming tot de plaatsing van zonnepanelen. Om twee redenen schenken wij hier aandacht aan. Ten eerste zijn op delen van bedrijventerreinen gronden nog in het bezit van de gemeente. De gemeente heeft per bedrijfslocatie een economische strategie. Soms vanuit actieve acquisitie, soms vanwege de (uitzonderlijke)

grootte van het perceel. Andere percelen liggen minder goed in de markt en kunnen met een pauzefunctie, zoals een zonneakker, tijdelijk gebruikt worden.

Daarnaast kan een rem worden gezet op initiatieven voor zonneakkers die niet vergezeld gaan van helder en solide exploitatieplan.

Wij zijn ons ervan bewust dat niet elke locatie even economisch haalbaar is, omdat de technische uitvoerbaarheid, zoals aansluiting op een transformator of schakelstation niet overal mogelijk is. Initiatiefnemers en grondeigenaren dienen zich bewust te zijn van de consequenties van een dergelijke pauzefunctie.

Aan de hand van dit omschreven proces is de visie tot stand gekomen.

Hoofdstuk 5

Visie

De analyse van het gemeentelijke en provinciale beleid in hoofdstuk 3, heeft geleid tot een visie op locaties en criteria.

Wij kiezen er voor geen (vormvrije) MER uit te voeren Zonneakkers zijn immers niet benoemd in de D-lijst van het Besluit MER, d.w.z. niet MER-plichtig.

In dit hoofdstuk wordt gestart met het benoemen van de verschillende criteria. De gestelde criteria verschillen per locatie. Navolgend worden de locaties en criteria in samenhang besproken. Het hoofdstuk wordt afgerond met een verdieping van het criterium “goede ruimtelijke inpasbaarheid”.

5.1 Criteria

De aanvragen worden getoetst op onder andere de volgende criteria:

Ruimtelijke inpasbaarheid

Onder ruimtelijke inpasbaarheid verstaan we het volgende:

“Een zodanige vormgeving en inpassing dat deze optimaal is afgestemd op bestaande danwel nog te ontwikkelen ruimtelijke, natuurlijke en cultuurhistorische landschapskwaliteiten.”

Uitgangspunt is de Emmense manier van werken en de bestuursstijl “meer van de samenleving, een andere overheid”. Wij willen daarom niet alleen harde criteria stellen, maar de initiatiefnemer de gelegenheid geven om zelf, binnen door ons gestelde kaders, een uitwerkingsvoorstel te doen, voor een goede ruimtelijke inpassing van de zonneakker.

Wij zien het proces met de initiatiefnemer als een interactief proces waarbij de gemeente faciliteert en kaders bewaakt. Daarvoor worden in deze structuurvisie tools aangereikt. Hiertoe dienen allereerst bestaande kaders en instrumenten als Welstandsnota en Ruimtelijke waardenkaart en het Rapport “Gemeente Emmen in perspectief van het landschap”.

Daarnaast tools als: inspelen op landschapsstructuur; begrenzen van het terrein; overgangen naar het landschap; zichtbaarheid vanaf de openbaarheid; toevoegen van maatschappelijk gewenst programma. In hoofdstuk 5: “Uitvoering”, wordt de wijze van uitwerking van deze tools nader beschreven.

Maatschappelijk draagvlak

Voor zonneakkers nabij dorpen en/of wijken is maatschappelijk draagvlak een eerste vereiste. Zonneakkers bieden hier energetische voordelen voor bewoners, maar geven een andere beleving in het landschap. Maatschappelijk draagvlak voor een initiatief van bijvoorbeeld een dorpscoöperatie, moet in het dorp en door het dorp zelf gevonden worden.

De gemeente wil in dit proces faciliteren door de EOP te ondersteunen. Het actief betrekken van de dorpen en de wijken bij de uitvoering van de structuurvisie wordt gefaciliteerd door Educohof. In paragraaf 7.3 wordt de werkwijze op hoofdlijnen toegelicht.

Energieafzet

De energieafzet kan op verschillende manieren plaatsvinden. Voor zonneakkers op werklocaties op bedrijventerreinen wordt onderzocht in hoeverre de afzet lokaal kan plaatsvinden waarbij een win-win situatie kan ontstaan zowel voor de afnemer als voor de producent. De exploitant en de grondeigenaar maken hier afspraken over. Voor grondgebonden zonnepanelen in tuinbouwconcentratiegebieden en op bouwpercelen van agrarische en overige bedrijven (buitengebied) geldt dat de energieopbrengst aantoonbaar in meerdere mate ten goede moet komen van de bedrijfsvoering. Dit impliceert ook de bepaling van de omvang van de betreffende zonneakker. In de tuinbouwgebieden mag de energieafzet ten goede komen van meerdere bedrijven in het gebied. De grondgebonden zonnepanelen gelden als aanvullende mogelijkheid voor panelen op dakvlakken van bedrijfsgebouwen.

De energieafzet van akkers nabij dorpen/wijken moet ten gunste komen van de bewoners om op die manier een bijdrage te kunnen leveren aan het betaalbaar houden van de woonlasten en de CO2 reductie. Te denken valt aan zowel financiële participatie als aan prijsvoordelen (bij directe afneming zijn de transportkosten aanzienlijk lager). Dit impliceert ook de bepaling van de omvang van de betreffende zonneakker.

Tijdelijkheid

De technologie van zonnepanelen is zodanig dat momenteel verwacht wordt dat een paneel 20 tot 25 jaar meegaat. Ook mede door het huidige subsidiestelsel is de economische afschrijvingsperiode van een paneel 20 tot 25 jaar. Dit betekent dat het verlenen van een WABO-vergunning de voorkeur geniet om zo de onderliggende bestemming na 20 á 25 jaar weer als zodanig te gebruiken.

Goede ruimtelijke ordening

Uiteraard dient een vergunning te voldoen aan een goede ruimtelijke ordening. Een vergunning dient in gevolge van artikel 2.12, eerste lid, onderdeel a, onder 3°, Wabo te zijn voorzien van een goede ruimtelijke onderbouwing. In het Besluit omgevingsrecht (art. 5.20 Bor) is aangeven waaraan deze moet voldoen. Hierbij wordt verwezen naar art. 3.1.6 Bro. Een ruimtelijke onderbouwing is daardoor vergelijkbaar met de toelichting van een bestemmingsplan. In artikel 3.1.6 Bro is onder andere aangegeven dat ingegaan moet worden op de gevolgen van de ontwikkeling voor de waterhuishouding, cultuurhistorie en relatie met de kwaliteitseisen uit hoofdstuk 5 van de Wet milieubeheer. Tevens moet voldaan worden aan de onderzoeksverplichtingen van de Awb.

Ook zal aandacht besteedt moeten worden aan aspecten van externe veiligheid. De externe veiligheid heeft onder andere betrekking op buisleidingen van NAM en Gasunie, zowel onder als bovengronds. Ook zal aandacht besteedt moeten worden aan eventuele gevolgen voor de hoogspanningsleidingen van Tennet.

5.2 Locaties

Aan de hand van uitgangspunten zijn diverse locaties aangewezen

Werklocaties

Wij willen medewerking geven aan het plaatsen van grondgebonden zonnepanelen op geselecteerde werklocaties. Werklocaties met de functie wonen en werken zijn uitgesloten

van medewerking vanwege de functie wonen. Werklocaties kunnen geschikt zijn voor de situering van zonneakkers omdat de percelen, of delen er van, niet tot ontwikkeling komen overeenkomstig het bestemmingsplan of de planologische ontwikkelvisie. Vanuit economische motieven en de geringe ruimtelijke kwetsbaarheid van deze locaties, lenen deze locaties zich goed voor de functie van zonneakkers, terwijl de oorspronkelijke bestemming niet gewijzigd hoeft te worden. Bedrijven/eigenaren dienen zich bewust te zijn van de pauzefunctie, zodat bij bedrijfsontwikkeling deze terreinen voor het eigen gebruik ten behoeve van de oorspronkelijke bedrijfsactiviteiten dienen te worden ingezet.

De ingebruikname van gronden op bedrijventerreinen voor zonneakkers kan en zal geen reden zijn voor de uitbreiding van het areaal aan bedrijventerreinen.

Bedrijventerreinen

Geschikte locaties op bedrijventerreinen worden niet per locatie benoemd of aangewezen. Voor de bedrijventerreinen in gemeentelijk eigendom komen alleen het zuidelijk deel van De Tweeling en Oranjepoort (geheel) in aanmerking. Het zuidelijk deel van de Tweeling is fysiek minder geschikt voor de vestiging van bedrijven. Oranjepoort wordt niet tot ontwikkeling gebracht door het overaanbod aan bedrijventerreinen in de gemeente. In de visie is er oorspronkelijk voor gekozen om geen specifieke bedrijventerreinen aan te wijzen om daarmee de mogelijkheid open te houden om alle marktontwikkelingen mee te kunnen wegen bij concrete initiatieven. In de praktijk zou de afweging en beoordeling waarschijnlijk leiden tot dezelfde gebiedskeuzes.

Vanuit economische criteria wordt per aanvraag gezien of een zonneakker mogelijk is. Bedrijventerreinen zijn ruimtelijk niet kwetsbaar voor de realisatie van zonneakkers. Bedrijventerreinen zijn bovendien goed ontsloten. Met de tijdelijke functie van zonneakkers (circa 20 jaar) kan de exploitatie voor een deel worden goed gemaakt en kunnen bedrijven profiteren van goedkope en duurzame energie en wordt een bijdrage geleverd aan de CO2 reductie. Wij vinden het belangrijk dat de energieafzet zo veel mogelijk in de directe omgeving plaatsvindt. Wij verwachten van initiatiefnemers dat naar de afzetmogelijkheden in de directe omgeving onderzoek is gedaan met aantoonbare bevindingen en conclusies.

Criteria:

- Locaties opgenomen in de visiekaart behorende bij deze structuurvisie
- Een goede ruimtelijke inpasbaarheid
- Onderzoeksresultaten van de afzetmogelijkheden van zonne-energie aan de directe omgeving.

Tuinbouwbedrijven in de tuinbouwconcentratiegebieden van Erica en Klazienaveen

De tuinbouwconcentratiegebieden zijn bestemd voor bedrijvigheid met veel glasoppervlakte. De tuinbouw bevindt zich in een transitiefase mede als gevolg van de economische neergang. Tuinders breken kassen af en oriënteren zich deels op nieuwe tuinbouwproducten. Het plaatsen van grondgebonden zonnepanelen levert duurzame en goedkope energie voor verwarming van kassen en levert inkomsten op in moeilijke tijden. Zonne-energie levert een bijdrage aan de CO2 reductie.

Zonneakkers hebben bovendien een functie in het tegengaan van verpaupering en verrommeling op de bouwpercelen. In economisch moeilijke tijden biedt een zonneakker een functionele invulling van een braakliggend terrein die nu om economische redenen niet tot ontwikkeling kan worden gebracht.

Criteria:

- Locaties opgenomen in de visiekaart behorende bij deze structuurvisie
- Een goede ruimtelijke inpasbaarheid.
- De energieafzet moet aantoonbaar in meerdere mate ten gunste komen van de eigen bedrijfsvoering van één of meerdere bedrijven gezamenlijk in de tuinbouwgebieden.

(Oorspronkelijk) tuinbouwconcentratiegebied Rundedal

Het oorspronkelijke tuinbouwconcentratiegebied Rundedal, met 180 ha netto uitgeefbare grond, is als gevolg van verandering in economische omstandigheden en gewijzigd rijksbeleid, niet tot ontwikkeling gekomen als tuinbouwlocatie.

Daarom heeft de gemeenteraad op 20 december 2012 een ontwikkelvisie voor het Rundedal vastgesteld. De oorspronkelijke bestemming “glastuinbouw” ligt nog op het gebied.

In dit gebied loopt een procedure voor een WABO vergunning in afwijking van het bestemmingsplan voor de realisatie van een zonneakker. Voorliggende ontwerp-structuurvisie vormt de beleidsmatige onderlegger. De zonneakker is gelokaliseerd in het middengebied van het Rundedal. Dit gebied van 46 ha heeft in de ontwikkelvisie, de onwikkelfunctie “functieverbreding” en biedt de mogelijkheid voor de ontwikkeling van een agropark met

energie. Hierbij kan gedacht worden aan een grootschalige niet grondgebonden melkveehouderij, agro-gerelateerde bedrijvigheid, energieteelt, maar ook het plaatsen van zonnepanelen in de vorm van een zonneakker is een passende invulling op basis van de Ontwikkelvisie Rundedal. Op de visiekaart is dan ook het gedeelte wat is omschreven in de ontwikkelvisie als bedrijvigheid opgenomen en het gedeelte wat is omschreven als landbouw gezien als buitengebied.

Criteria:

- Een goede ruimtelijke inpasbaarheid.
- Onderzoeksresultaten van de afzetmogelijkheden van zonne-energie aan de directe omgeving.

Nabij dorpen en wijken als pilot

Wij geven ruimte aan maatschappelijke initiatieven om de leefbaarheid en sociale samenhang in een dorp of wijk te vergroten. Wij willen de duurzaamheid en betaalbaarheid van het wonen vergroten door de beschikbaarheid van groene energie voor bewoners te bevorderen. Wij zien graag dat de toepassing van zonnepanelen op daken wordt vergroot, maar niet iedereen heeft hiervoor een geschikt dak of kan een grote investering doen. Participatie in de mogelijkheden van een zonneakker biedt dan kansen.

Op de visiekaart is dan ook niet aangegeven waar binnen het dorp en/of wijk een zonneakker geplaatst kan worden. Daarom is volstaan met een stip op de kaart.

Productiebossen zijn locaties in het buitengebied die periodiek volledig gekapt worden ten behoeve van de houtproductie. De praktijk is dat stobben niet geruimd worden en in het land blijven. Locaties van productiebossen die aansluitend aan het dorp of de wijk gelegen zijn zouden in aanmerking kunnen komen voor de situering van een zonneakker. Maatschappelijk draagvlak hiervoor is een belangrijke voorwaarde.

Duurzame, groene, goedkope energie, opgewekt nabij het dorp of de wijk, biedt kansen voor het verminderen van de CO2 uitstoot; voor het grip houden op de woon/energielasten en de participatie van bewoners bij dorps- of wijkinitiatieven.

Criteria:

- Er moet overtuigend maatschappelijk draagvlak zijn voor het initiatief bij het dorp of de wijk.

- Er moet sprake zijn van een goede ruimtelijke inpassing waarvoor ook draagvlak moet zijn bij de bevolking.
- De energieafzet moet direct of indirect (financieel) ten gunste komen van de bewoners die betrokken zijn bij de zonneakker. Er moet een zekere balans zijn tussen de energieproductie en de afname in de directe omgeving. Hierdoor wordt de grootte van de akker bepaald.

Aan de gestelde criteria kan niet bij alle dorpen en wijken worden voldaan. Daarom worden initiatieven van dorpen of wijken als pilot opgenomen in de Structuurvisie Zonneakkers. Per initiatief wordt de haalbaarheid ter plaatse onderzocht en afgewogen.

Maatschappelijk draagvlak voor een initiatief van bijvoorbeeld een dorpscoöperatie, moet in het dorp en door het dorp zelf gevonden worden. De gemeente wil in dit proces faciliteren door de EOP te ondersteunen. Het actief betrekken van de dorpen en wijken bij de uitvoering van de structuurvisie wordt gefaciliteerd door Educohof. In paragraaf 7.3 wordt de werkwijze op hoofdlijnen toegelicht.

Bouwpercelen agrarische en overige bedrijven buitengebied

Wij willen in principe geen zonneakkers in het agrarisch buitengebied. De gemeente Emmen heeft voldoende locaties waar zonneakkers aangelegd kunnen worden en waar ze een goede functie vervullen. Het kwetsbare buitengebied geeft letterlijk ruimte aan belangrijke functies als voedselvoorziening en recreatie en toerisme. Wij geven prioriteit aan deze functies in het buitengebied. Op de visiekaart is dan ook geen locatie opgenomen.

Als uitzondering hierop willen wij wel meewerken aan het plaatsen van grondgebonden zonnepanelen binnen de grenzen van bouwpercelen van agrarische en overige bedrijven.

Als voorwaarde geldt dat eerst de benutbare daken van de bedrijfsbebouwing moeten worden gebruikt voor zonne-energie. In feite wil de gemeente meewerken aan een grondgebonden opstelling van zonnecollectoren indien de dakvlakken onvoldoende mogelijkheden bieden. De CO2 reductie wordt hiermee bevorderd.

Criteria:

- De energieafzet wordt aantoonbaar in meerdere mate gebruikt voor de eigen bedrijfsvoering.
- Een goede ruimtelijke inpasbaarheid.

Hoofdstuk 6

Maatschappelijke en financiële haalbaarheid

6.1 Maatschappelijke betrokkenheid

Ten behoeve van de totstandkoming van deze structuurvisie is uitgebreid overleg gevoerd met provincie Drenthe. De overige betrokken instanties zijn o.a. LTO Noord Glaskracht, Vereniging Parkmanagement en alle Erkende Overleg Partners. Daarnaast zijn de waterschappen, de natuurorganisaties, de leidingbeheerders en het recreatieschap benaderd. Gemakshalve wordt verwezen naar het Vaststellingsbesluit.

Het ontwerp van de structuurvisie is in kader van advies en inspraak verzonden naar deze betrokken instanties. Ten behoeve van het draagvlak van de bevolking is een inloopbijeenkomst gehouden op 18 mei 2015 in hotel Emmen, Van der Valk te Nieuw-Amsterdam. Tijdens deze bijeenkomst konden geïnteresseerden kennisnemen van de ontwerp-structuurvisie.

Diverse geïnteresseerden hebben de structuurvisie bekeken en een aantal hebben mondeling en/of schriftelijk gereageerd op de structuurvisie. Deze zijn als zienswijze aangemerkt en in het bijgevoegde vaststellingsbesluit verwerkt.

Het ontwerp van de structuurvisie heeft vanaf 8 mei 2015 voor 6 weken ter inzage gelegen. Tijdens deze periode zijn zienswijzen ingediend. De 9 zienswijzen hebben niet geleid tot aanpassing van de structuurvisie. Wel zijn her en der verhelderende zinnen opgenomen. Dit is eveneens verwerkt in het bijgevoegde Vaststellingsbesluit.

6.2 Financiële haalbaarheid

De uitvoering van deze structuurvisie is afhankelijk van aanvragen van derden. Vanuit het rijk zijn subsidies beschikbaar, op basis waarvan diverse aanvragen worden verwacht. De kosten van de te voeren procedures in het kader van de WABO-vergunningen kunnen worden gedekt door de leges en/of een afzonderlijke overeenkomst.

De wijken en dorpen worden actief geïnformeerd en betrokken bij de uitvoering van de structuurvisie "Emmen, Zonneakkers". Dit wordt gefaciliteerd door Educohof. De kosten hiervoor worden gedekt uit het budget Natuur- en Milieu-educatie.

Hoofdstuk 7

Uitvoering

De uitvoering van deze structuurvisie is afhankelijk van aanvragen van derden. Vanuit het rijk zijn subsidies beschikbaar, op basis waarvan diverse aanvragen worden verwacht. Er is in 2015 een concrete aanvraag binnengekomen die in de lijn van deze structuurvisie is getoetst en beoordeeld. Onderstaand volgt een toelichting op: de procedure voor een WABO-vergunning; de ruimtelijke inpassing en tools en het Steunpunt Zonneakkers om tot een goede afweging en begeleiding van de vergunningaanvraag te komen.

7.1 WABO-vergunning

Aanvragen voor zonneakkers betreffen WABO-vergunningen met afwijking van het bestemmingsplan. De wettelijke proceduredtijd is maximaal 26 weken (exclusief vooroverleg en exclusief eventueel beroep).

De raad dient aan te geven geen bedenkingen tegen de aanvraag te hebben. Omdat meerdere aanvragen worden verwacht is het gewenst om een algemene verklaring van geen bedenkingen door de Raad te laten afgeven. Dit bespaart proceduredtijd. Tegelijkertijd met de vaststelling van deze structuurvisie wordt de raad gevraagd aan de lijst met algemene

verklaring van geen bedenkingen een volgende categorie toe te voegen: "aanleg van zonneakkers, voor zover in overeenstemming met de structuurvisie "Emmen, Zonneakkers".

Aanvragen voor zonneakkers die passen binnen de structuurvisie behoeven niet door de raad beoordeeld te worden. Een aanvraag tot een WABO-vergunning ten behoeve van een zonneakker is tevens een aanvraag voor een vergunning in afwijking het bestemmingsplan. Dit houdt in dat de bestemming geregeld in het bestemmingsplan ongewijzigd blijft en dat in afwijking daarvan daarnaast de specifieke activiteit gebruik ten behoeve van een zonneakker kan worden verleend. De bestemming blijft bestaan bij de verlening van de vergunning voor de afwijking.

Bijvoorbeeld de bestemming glastuinbouw blijft van kracht, terwijl conform de verleende vergunning het terrein tevens voor zonneakker kan worden gebruikt. Als het zonneakker wordt verwijderd, vervalt de afwijking en is de bestemming, bijvoorbeeld glastuinbouw, nog steeds, onverminderd van kracht.

7.2 Ruimtelijke inpassing

De structuurvisie geeft aan op welke locaties en onder welke voorwaarden ruimte gegeven kan worden aan zonneakkers. Een

van de voorwaarden is dat voldaan wordt aan ruimtelijke kwaliteit. De rolverdeling hierbij is dat de gemeente de kaders bepaalt en de initiatiefnemer aangeeft hoe hij voldoet aan de eisen inzake ruimtelijke kwaliteit. Vervolgens toetst de gemeente initiatieven aan de hand van de kaders.

Voor het beantwoorden van de vraag of een zonneakker voldoet aan de eisen van ruimtelijke kwaliteit worden de bestaande kaders van provincie en gemeente gehanteerd.

7.3 Tools en het Steunpunt Zonneakkers

Interactief proces

In de praktijk van vergunningverlening is deze taak en rolverdeling vaak minder rigide dan hier voorgesteld. Zeker als het gaat om nieuwe initiatieven waar maatwerk gewenst is, vindt afstemming tussen partijen plaats in een interactief proces. De wat abstract ervaren kaders van de gemeente en de concrete eisen t.a.v. bedrijfsvoering worden in enkele stappen in samenspraak met elkaar in overeenstemming gebracht tot een tot een door beide partijen gedragen ontwerp en inrichtingsplan.

Werkatelier

Specifiek voor de ruimtelijke inpassing worden ook wel werk sessies gehouden waarbij zowel vanuit de ruimtelijke kant als vanuit de technische bedrijfsvoeringskant de adviseurs van de gemeente en de initiatiefnemer bij elkaar aan tafel zitten. Wij hebben inmiddels ervaring opgedaan met deze werkvorm in het kader van vergunningverlening in het agrarisch gebied, bijvoorbeeld als het gaat om inpassing van nieuwe agrarische bedrijven of andere ruimtelijke ontwikkelingen.

Tools

Ten aanzien van het vormgeven van de ruimtelijke /landschappelijke inpassing staan de initiatiefnemer en overheid verschillende 'tools' tot hun beschikking. Allereerst de kaders zelf. Zij geven de landschappelijke kaders i.c. de karakteristieken van het landschap aan. Voor de kaders, zie hoofdstuk 3.

Steunpunt Zonneakkers

Omdat zonneakkers een nieuw fenomeen zijn, wordt een team van verschillende deskundigen en disciplines ingesteld om de ontwikkeling, inpasbaarheid en, waar aan de orde, het onderzoeken van maatschappelijk draagvlak, integraal te begeleiden. Het Steunpunt Zonneakkers gaat invulling geven aan de nadere uitwerking van de genoemde tools en begeleid aanvragen tot en met vergunningverlening, indien mogelijk.

Voorlichting aan dorpen en wijken over het toepassen van duurzame energie

De gemeente initieert en faciliteert in samenspraak met de EOP's het proces waarbij met bewoners wordt gesproken over het belang van verduurzaming en de mogelijkheden die het realiseren van en het participeren in zonneakkers daartoe bieden. Educohof faciliteert dit traject. Voor de actieve benadering van dorpen en wijken wordt onderstaand plan van aanpak (op hoofdlijnen) voorgesteld:

Stap 1

Het polsen van de belangstelling in de dorpen en wijken
Belangrijk is om zoveel mogelijk inwoners van de dorpen en wijken te bereiken.

De wijze waarop dit het beste kan worden gerealiseerd kan wezenlijk verschillen per wijk en dorp. Dit kan het beste worden gevraagd aan de EOP's. Alle EOP's, als ingangskanaal voor de inwoners van de dorpen en wijken, worden benaderd door Educohof met de vraag op welke wijze de inwoners het best geïnformeerd kunnen worden over de mogelijkheden en kansen die de structuurvisie biedt voor een dorp of wijk. Educohof verzorgt vervolgens de informatie die verleidend is, links bevat voor meer informatie, duidelijkheid biedt wie er gebeld kan worden voor vragen en hoe het vervolgtraject er globaal uit ziet. Middelen die daar onder andere voor ingezet kunnen worden zijn wijkkrantjes, een persbericht en een huis aan huis brief.

Stap 3

Op weg naar concrete initiatieven

Na stap 2 wordt met nader geïnteresseerden of met mensen die een concreet initiatief hebben, aparte sessies georganiseerd met de benodigde expertise. Een excursie naar een reeds gerealiseerde zonneakker of een opgerichte coöperatie is een mogelijkheid. Collectief participeren in een zonneakker past uitstekend in het lokale subsidieprogramma van LEADER onder de noemer 'versterking lokale samenwerking'. Of uiteindelijk een aanvraag bij LEADER zal worden ingediend hangt uiteraard af van de initiatieven die uit de samenleving komen want de initiatiefnemer dient ook de aanvrager te zijn. Of er hierbij eventuele ondersteuning nodig is, wordt op dat moment bekeken.

Stap 2

Belangstellenden breed informeren over de omvang van zonneakkerproject

Op basis van de belangstelling worden er 1 of meerdere bijeenkomsten georganiseerd waar mensen uitgebreide (onafhankelijke) voorlichting krijgen over een zonneakkerproject.

Voor deze bijeenkomst wordt expertise ingezet vanuit ons eigen Steunpunt Zonneakkers, maar ook vanuit externe organisaties zoals adviesbureaus en ervaringsdeskundigen uit de samenleving. Aan de orde komen: technische en economische aspecten, het perspectief, mogelijkheden voor samenwerkingsvormen zoals een coöperatie, wat een volledig traject tot realisatie inhoudt.

Stap 4

Het verbinden van vraag en aanbod

Om vraag en aanbod bij elkaar te brengen wordt er een bijeenkomst georganiseerd met diverse belanghebbenden zoals de projectontwikkelaars, bedrijven, vertegenwoordiging van het Steunpunt Zonneakkers, belangstellende bewoners met een initiatief.

Planning
Uitgaande van het ervaren gegeven dat het betrekken van de dorpen en wijken minstens 6-8 weken in beslag neemt, wordt een eerste bijeenkomst voor belangstellende bewoners eind januari gepland. Daaruit voortkomende initiatieven moeten door bewoners in voldoende mate worden gedragen. De gemeente begeleidt het initiatief tot realisatie van een economisch-financieel haalbaar en gedragen project, met behulp van de inzet van het Steunpunt Zonneakkers. Deze begeleiding vindt plaats in kader van de procedure voor een WABO vergunning.

Bijlagen bij het beleidsdocument

Raadsvoorstel

Jaar	stuknr. Raad	categorie/agendanr.		stuknr. B. en W.
2015	RA15.0086	B	4	15/797

Onderwerp:

Vaststelling structuurvisie "Emmen, Zonneakkers"

Portefeuillehouder: R. van der Weide

Afdeling: Ontwikkeling, Beleid en Directiestaf

Team: Ruimte

R.M. Beijering, telefoonnummer 140591

Aan de gemeenteraad

Voorgesteld besluit

1. De beantwoording van de zienswijzen vast te stellen;
2. De structuurvisie "Emmen, Zonneakkers" en de verbeelding met nummers NL.IMRO.0114.2015005-S701 en Ondergrond_Emmen_2015_03.dxf vast te stellen;
3. Aan de algemene verklaring van geen bedenkingen van april 2011 toe te voegen categorie 21: "Aanleg van zonneakkers, voor zover in overeenstemming met de structuurvisie "Emmen, Zonneakkers".

Samenvatting

In 2012 heeft de raad de Energienota Gemeente Emmen vastgesteld. In aansluiting op nationale ontwikkelingen streven wij hiermee naar een vermindering van de CO2 uitstoot in 2025 met 25% van de uitstoot in 2012 en naar een CO2 neutraal Emmen in 2050. Voorliggende structuurvisie geeft uitwerking aan onze ambitie om mede met behulp van inzet van zonneakkers onze doelstelling om CO2 neutraal te worden te realiseren. Met deze structuurvisie bieden wij locaties, criteria en ondersteunende faciliteiten aan de samenleving en marktpartijen om de realisatie van zonneakkers te stimuleren en te faciliteren. De structuurvisie "Emmen, Zonneakkers" heeft vanaf 8 mei 2015 gedurende zes weken ter inzage gelegen voor het indienen van zienswijzen. Tijdens deze termijn zijn 9 zienswijzen ingekomen. De beantwoording heeft niet geleid tot aanpassing van de structuurvisie. Omdat de initiatieven uit de markt komen, is de structuurvisie financieel haalbaar. Voorgesteld wordt de structuurvisie vast te stellen.

Bijlage:

- Structuurvisie inclusief visiekaart

Stukken ter inzage:

- Collegebesluit d.d. 27 oktober 2015 en de daarbij behorende stukken

jaar	stuknr. Raad	categorie/agendanr.		stuknr. B. en W.
2015	RA15.0086	B	4	15/797

1 Aanleiding voor het voorstel

In 2012 heeft de raad de Energienota Gemeente Emmen vastgesteld. In aansluiting op nationale ontwikkelingen streven wij hiermee naar een vermindering van de CO₂ uitstoot in 2025 met 25% van de uitstoot in 2012 en naar een CO₂ neutraal Emmen in 2050. Emmen is CO₂ neutraal als het energiegebruik volledig bestaat uit duurzame energie. Het moment waarop Emmen CO₂ neutraal kan zijn is afhankelijk van het tempo waarin energie kan worden bespaard en tegelijkertijd het aandeel duurzame energie in de energievoorziening groeit. Wij hebben gekozen voor het benutten van zonne-energie. Op basis van de nota heeft ons college het uitvoeringsprogramma “Energieprogramma 2012-2015, Werken aan groene groei” vastgesteld. In dit programma wordt de mogelijkheid van zonneakkers als kansrijke optie besproken. Voorliggende structuurvisie “Emmen, Zonneakkers”, geeft uitwerking aan onze ambitie om mede met behulp van inzet van zonneakkers onze doelstelling om CO₂ neutraal te worden te realiseren. Met deze structuurvisie bieden wij locaties, criteria en ondersteunende faciliteiten aan de samenleving en marktpartijen om de realisatie van zonneakkers te stimuleren en te faciliteren. De realisatie van grondgebonden zonne-energie is uiteindelijk afhankelijk van initiatieven uit de samenleving en van marktpartijen.

De gemeente Emmen is door diverse bedrijven benaderd met een verzoek om een principe-uitspraak betreffende de bouw van zonneakkers op verschillende locaties in de tuinbouwconcentratiegebieden van Erica en Klazienaveen (privégrond ondernemers) en voor de bouw van een zonneakker op gemeentegronden in het Rundedal. Ook andere initiatiefnemers van zonneakkers vragen om duidelijkheid van de gemeente over de mogelijkheden voor het maken van sluitende businesscases. Om deze initiatieven te kunnen beoordelen heeft de gemeente beleid nodig waarin locaties en criteria worden benoemd. Voorliggende structuurvisie “Emmen, Zonneakkers” voorziet hierin.

2 Argumentatie/beoogd effect

De gemeente Emmen stimuleert het gebruik van duurzame energie. Zonneakkers kunnen hiervan onderdeel uitmaken. Gemeenten hebben geen taakstelling (van provincie of rijk) opgelegd gekregen om een bepaald aantal hectares te realiseren. Juist de marktpartijen mogen met initiatieven komen. De gemeente Emmen wil de aanleg van zonneakkers stimuleren via de structuurvisie “Emmen, Zonneakkers”. Vuistregel is dat ongeveer 11 hectare aan zonnepanelen evenveel energie oplevert als een windmolen van 3 MW. Ter illustratie; als de taakstelling van 95,5 MW aan windenergie zou moeten worden vervangen door zonneakkers, dient minimaal 352 hectare aan zonnepanelen te worden gerealiseerd. Het is momenteel niet mogelijk om de taakstelling binnen windenergie te vervangen door zonne-energie. Op de visiekaart zijn de locaties aangegeven waar zonneakkers mogelijk zijn. Deze zijn mede ingegeven door de braakliggende percelen in glastuinbouwgebieden en op industrieterreinen. Een grove schatting op deze gebieden is dat er circa 200 hectare in gebruik kan worden genomen voor zonneakkers.

Vanuit de markt is er in toenemende mate belangstelling voor het realiseren van grootschalige grondgebonden vormen van zonne-energie. Deze zonneakkers van 1,5 ha of groter verschijnen in het Nederlandse landschap. In Emmen kan dit een aanvulling vormen om ambities van CO₂ neutraal in 2050 te realiseren overeenkomstig de Energienota gemeente Emmen “Energie voor groene groei”. De structuurvisie biedt beleid om de ontwikkeling van grondgebonden zonnepanelen, in de vorm van zonneakkers te kunnen faciliteren. De visie gaat niet over de plaatsing van zonnepanelen op daken. Rijksbeleid maakt vergunningvrije plaatsing op daken mogelijk (m.u.v. monumenten). Deze niet-grondgebonden zonnepanelen hebben de voorkeur.

In de visie zijn, op basis van gemeentelijk beleid en in afstemming met provinciaal beleid, ontwikkellocaties benoemd. Voor deze locaties zijn criteria gegeven, om met name een goede ruimtelijke inpassing te kunnen waarborgen. In de structuurvisie wordt ruimte geboden aan de ontwikkeling van zonneakkers op braakliggende gronden die niet tot de geplande ontwikkeling zijn gekomen door met name de economische crisis. Bedrijventerreinen kunnen gemeentelijk of particulier eigendom zijn. Van de bedrijventerreinen in

gemeentelijk eigendom komen alleen het zuidelijk deel van De Tweeling en Oranjepoort (geheel) in aanmerking voor ontwikkeling van zonneakkers. Het zuidelijk deel van De Tweeling is fysiek minder geschikt voor vestiging van bedrijven. Oranjepoort wordt niet tot ontwikkeling gebracht door het voldoende aanbod aan bedrijventerreinen in de gemeente. Bedrijventerreinen in particulier eigendom kunnen naar inzicht van de eigenaar met zonneakkers worden ingericht. De criteria in de structuurvisie zijn leidend voor beoordeling van initiatieven. Ook particuliere bedrijventerreinen van tuinders in de tuinbouwconcentratiegebieden van Klazienaveen en Erica komen in aanmerking voor zonneakkers, waarbij de energieafzet ten gunste van het tuinbouwgebied moet komen. Ondernemers in het buitengebied zoals agrariërs en recreatiebedrijven, krijgen de mogelijkheid om grondgebonden panelen op het eigen bouwperceel te plaatsen als aanvulling op collectoren op daken, ten behoeve van de eigen energiebehoefte. Bij dorpen en wijken zijn er wellicht mogelijkheden voor een collectieve zonneakker voor bewoners, bijvoorbeeld georganiseerd in dorpscoöperaties. Dit levert een bijdrage aan het verlagen van de energie/woonlasten en aan de vergroening. Daarnaast betreft het een vorm van participatie van bewoners bij dorps/wijkinitiatieven. Maatschappelijk draagvlak is een vereiste. Initiatieven van dorpen en wijken zullen als een pilot worden onderzocht op haalbaarheid. Ons college heeft hierbij besloten dorpen en wijken actief te betrekken bij de uitvoering van de structuurvisie. Educnhof faciliteert dit proces. Op basis van de structuurvisie, kunnen aanvragen van derden worden getoetst en beoordeeld en kan het college een besluit nemen in kader van de procedure voor een WABO-vergunning. Hiertoe heeft ons college voor de uitvoering van de structuurvisie een multidisciplinair team ingesteld. Dit “Steunpunt Zonneakkers” informeert belangstellenden en begeleidt initiatieven van bewoners en bedrijven bij de toetsing op haalbaarheid overeenkomstig de structuurvisie en de vergunningprocedure.

3 Relatie met bestaand beleid/eerder genomen besluiten

In 2012 heeft uw raad de Energienota Gemeente Emmen “Energie voor groene groei” vastgesteld.

4 Afstemming met externe partijen/communicatie

Er zijn gesprekken gevoerd met de provincie Drenthe over de vertaling van het provinciaal beleid. Tijdens de terinzagetermijn van de ontwerpstructuurvisie is een inloopbijeenkomst voor een ieder gehouden op 18 mei 2015.

5 Zienswijzen

De structuurvisie “Emmen, Zonneakkers” heeft vanaf 8 mei 2015 gedurende zes weken ter inzage gelegen voor het indienen van zienswijzen. Tijdens deze termijn zijn 9 zienswijzen ingekomen. De zienswijzen zijn ontvangen binnen de wettelijke termijn overeenkomstig afdeling 3.4 artikel 3:16 van de Awb, en zijn dus ontvankelijk.

Zienswijzen zijn openbaar. Maar op grond van de Wet bescherming persoonsgegevens (Wpb) moeten de namen en adressen van indieners, als het geen bedrijven of instellingen zijn, in vrij toegankelijke digitale documenten worden geanonimiseerd. Om kennis te nemen van de namen van de indieners van de zienswijzen is aan het raadsbesluit een appendix toegevoegd met naam en toenaam. Deze appendix maakt onderdeel uit van het raadsbesluit bij de structuurvisie maar zal niet digitaal bekend worden gemaakt. De appendix wordt geanonimiseerd voor documentversies die openbaar via internet toegankelijk zijn.¹

Zienswijzenr.	Indiener	Adres	Postcode	Plaats
1	Provincie Drenthe	Postbus 112	9400 AC	Assen
2	Hunze en Aa's	Postbus 195	9640 AD	Veendam
3	Tennet	Postbus 718	6800 AS	Arnhem
4	Veiligheidsregio Drenthe	Nijbracht 43a	7821 CB	Emmen
5	Natuur en milieufederatie Drenthe	Hertenkamp 6	9401 HL	Assen
6	LTO Noord	Postbus 186	9200 AD	Drachten
7	Geanonimiseerd			
8	Geanonimiseerd			
9	Geanonimiseerd			

De zienswijzen worden, per zienswijze samengevat, weergegeven (a). Daarna wordt op de zienswijze ingegaan (b). Tot slot wordt aangeven of de zienswijze wel of niet heeft geleid tot een aanpassing in de ontwerp-structuurvisie (c).

1. Zienswijzen

1. Zienswijze provincie Drenthe

- A1. De provincie geeft aan dat de structuurvisie past binnen de provinciale beleidskaders omtrent duurzame energie zoals deze zijn opgenomen in de geactualiseerde Omgevingsvisie. Het voortraject waarin ambtelijk overleg is gevoerd is als prettig ervaren.
- B1. De overleggen werden van gemeentewege eveneens als constructief ervaren.
- C1. Voor kennisgeving aangenomen.

2. Zienswijze waterschap Hunze en Aa's

- A1. Het waterschap geeft aan dat bij initiatieven voor zonneakkers een wateradvies noodzakelijk is. Het waterschap wenst dan ook tijdig betrokken te worden bij dergelijke initiatieven.
- B1. In het kader van de vergunningverlening (uitgebreide Wabo) zal per concrete aanvraag contact met het betreffende waterschap worden opgenomen. In de bijbehorende ruimtelijke onderbouwing dient o.a. aandacht aan het aspect water te worden besteed. Ter verduidelijking is hoofdstuk 5 aangevuld.
- C1. Hoofdstuk 5 is aangevuld.

3. Zienswijze Tennet

- A1. Tennet somt de ligging van de bovengrondse en ondergrondse leidingen en de schakelstations op en geeft aan dat deze belemmeringen voor het gebruik van de gronden kunnen opleveren.
- B1. De structuurvisie geeft richting aan mogelijke locaties voor zonneakkers. In het kader van de vergunningverlening (uitgebreide Wabo) zal per concrete aanvraag contact met Tennet worden opgenomen. In de bijbehorende ruimtelijke onderbouwing dient o.a. aandacht aan externe veiligheid en daarmee de ligging van de leidingen en schakelstations besteedt worden. In voorkomende gevallen zal contact met Tennet worden opgenomen.
- C1. Hoofdstuk 5 is aangevuld.
- A2. Als een zonneakker onder een bovengrondse leiding wordt aangelegd, kan deze beperkingen ondervinden. In de winter kan bijvoorbeeld ijsafzetting op de draden, die naar beneden valt, schade aan een zonneakker veroorzaken. De veiligheid van personen en goederen onder een bovengrondse leiding moeten gewaarborgd worden. Voor deze zaken kan Tennet niet aansprakelijk worden gesteld.
- B2. Zie ook B1.
- C2. Hoofdstuk 5 is aangevuld.

4. Zienswijze Veiligheidsregio Drenthe

- A1. De Veiligheidsregio geeft aan dat rekening gehouden moet worden met de ligging van de buisleidingen voor aardgas, elektriciteit en olie binnen gemeente Emmen.
- B1. De structuurvisie geeft richting aan mogelijke locaties voor zonneakkers. In het kader van de vergunningverlening (uitgebreide Wabo) zal per concrete aanvraag contact met de regionale uitvoeringsdienst worden opgenomen. In de bijbehorende ruimtelijke onderbouwing dient o.a. aandacht aan externe veiligheid en daarmee de ligging van de leidingen van NAM en Gasunie te worden besteed.
- C1. Hoofdstuk 5 is aangevuld.

5. Zienswijze Natuur- en Milieufederatie Drenthe

- A1. De milieufederatie geeft aan content te zijn met de inhoudelijke afwegingen in de structuurvisie. De milieufederatie pleit voor een stimulans om juist de gunstig georiënteerde dakvlakken van agrarische bedrijven te gebruiken voor zonnepanelen.
- B1. In de inleiding en bij de agrarische bouwpercelen is aangegeven dat het plaatsen van zonnepanelen op daken de voorkeur geniet. Mocht dit niet kunnen, waaronder vanwege de oriëntatie van het dak, is het mogelijk om op het eigen bouwperceel een zonneakker aan te leggen. Voorwaarden zijn een ruimtelijke inpassing en dat de zonneakker geen reden is om het bouwperceel uit te breiden.
- C1. Voor kennisgeving aangenomen.

6. Zienswijze LTO Noord

- A1. LTO Noord kan zich vinden in de gekozen richting in de structuurvisie. Wel wenst zij duidelijkheid dat de bestemming na afloop van de vergunning voor een zonneakker gehandhaafd blijft.
- B1. Er wordt een WABO-vergunning voor het bouwen en gebruik afgegeven naar aanleiding van een aanvraag. Kenmerk van een wabo-vergunning is, is dat de onderliggende bestemming niet wijzigt. Het gaat om een éénmalige afwijking van het bestemmingsplan. Zie ook hoofdstuk 7.1
- C1. Voor kennisgeving aangenomen.
- A2. LTO Noord kan zich vinden in de voorwaarde dat 50% van de opbrengst lokaal moet worden gebruikt. In het verlengde hiervan zou ook voor het Rundedal deze 50%-regel moeten gelden.
- B2. In het Rundedal is geen bedrijvigheid aanwezig. Daarmee is de 50%-regel niet realistisch. Voor het Rundedal is in 2012 de ontwikkelvisie vastgesteld. Op deze wijze worden initiatieven naast glastuinbouw in het Rundedal mogelijk gemaakt. Inmiddels is de eerste aanvraag voor een zonneakker op het Rundedal ingediend. De gemeente heeft op eigen initiatief de aanvragers in contact gebracht de tuinders in het bestaande tuinbouwgebied Klazienaveen. Marktpartijen hebben de gelegenheid gekregen om tot een win-winsituatie te komen.
- C2. Voor kennisgeving aangenomen.

7. Zienswijze

- A1. Diverse inhoudelijke en tekstuele opmerkingen.
- B1. Een structuurvisie is naar zijn aard globaal van karakter. De voorliggende structuurvisie bevat de ambitie en de beleidsdoelstelling van de gemeente Emmen ten aanzien van de realisatie van zonneakkers. Diverse opmerkingen zien toe op de realisatiefase en vallen buiten het kader van de structuurvisie. De opmerkingen en vragen kunnen in het kader van een concrete vergunningsprocedure aan de orde worden gesteld. Vragen ten aanzien van bv geluid, schittering en de landschappelijke inpassing kunnen pas beoordeeld worden aan de hand van een concrete aanvraag. Ook zal dan bekeken moeten worden wat de eventuele nadelige gevolgen zijn voor de aanwezige flora en fauna. Zoals in de structuurvisie is aangegeven is voor de realisatie van een zonneakker een omgevingsvergunning in afwijking van het bestemmingsplan nodig. Hiervoor moet de zogeheten uitgebreide Wabo procedure gevolgd worden. Hierbij moeten de nodige onderzoeken worden overlegd. Tegen de ontwerpvergunning kan een zienswijze worden ingediend. In hoofdstuk 7.3 is aangegeven hoe de gemeente zich zal inzetten om te komen tot een verantwoord inpassing van zonneakkers. De belangen van omwonenden worden hierbij nadrukkelijk betrokken.
- C1. Voor kennisgeving aannemen.
- A2. De in de structuurvisie opgenomen kaders zijn onvoldoende en niet duidelijk.
- B2. In hoofdstuk 5 zijn de criteria opgenomen waar een aanvraag om zonneakkers ten miste aan wordt getoetst. Naar aanleiding van ingediende zienswijzen is hoofdstuk 5 aangevuld c.q. verduidelijkt. In deze zienswijze is niet concreet welke kaders ontbreken dan wel op welke wijze deze eventueel aangevuld zouden kunnen worden.
- B3. Voor kennisgeving aannemen.
- A3. Waardedaling
- B3. Waardevermindering als gevolg van vaststellen van een structuurvisie komt niet voor vergoeding als planschade in aanmerking. De wettelijke planschadevergoeding is er alleen voor rechtstreeks bindende besluiten als een bestemmingsplan of een vergunning in afwijking van het bestemmingsplan maar niet voor een besluit tot vaststellen van een structuurvisie. Planschade kan dus pas worden vergoed nadat er voor een locatie een besluit is genomen om een omgevingsvergunning in afwijking van het bestemmingsplan te verlenen.

Voor vaststellen van de waardevermindering geldt een wettelijke procedure. De waardevermindering wordt bepaald als een percentage van de waarde van het vastgoed. De eerste 2% waardevermindering blijft voor rekening van de benadeelde. De gemeente kan toegekende planschade verhalen op de exploitant. Daartoe moet, in de fase van vergunningverlening, een overeenkomst met de exploitant worden afgesloten.

C3. In deze overeenkomst kunnen ook regelingen met betrekking tot de exploitatieperiode (dus tijdelijkheid), ontmanteling na afloop, landschappelijke inpassing en dergelijke worden opgenomen. Voor kennisgeving aannemen.

A4. Wat zijn kernkwaliteiten?

B4. Hier wordt verwezen naar de kernkwaliteiten zoals deze zijn opgenomen in de provinciale omgevingsvisie.

C4. Voor kennisgeving aannemen.

8. Zienswijze

A1. Namens bestuur van Plaatselijk Belang Nieuw-Schoonebeek wordt gevraagd of de nieuwe bufferzone rondom het Bargerveen eveneens gebruikt mag worden voor zonneakkers. Kan dit via de structuurvisie mogelijk worden gemaakt? De bestuurscommissie Bargerveen-Schoonebeek staat hier niet afwijzend tegenover.

B1. Op dit moment is de bestuurscommissie Bargerveen-Schoonebeek bezig met de voorbereidende werkzaamheden voor de verdere planvorming van de Herinrichting Nieuw Schoonebeek en bufferzone Zuidzijde Bargerveen. In de structuurvisie "Emmen, Zonneakkers" is aangegeven dat als dorp initiatief genomen kan worden tot het aanleggen van een zonneakker. De criteria voor "dorpen en wijken als pilot" zijn:

- Er moet overtuigend maatschappelijk draagvlak zijn voor het initiatief bij het dorp of de wijk.
- Er moet sprake zijn van een goede ruimtelijke inpassing waarvoor ook draagvlak moet zijn bij de bevolking.
- De energieafzet moet direct of indirect (financieel) ten gunste komen van de bewoners die betrokken zijn bij de zonneakker. Er moet een zekere balans zijn tussen de energieproductie en de afname in de directe omgeving. Hierdoor wordt de grootte van de akker bepaald.

Met inachtneming van bovenstaande zullen wij de zienswijze doorsturen aan de bestuurscommissie Bargerveen-Schoonebeek.

C1. Voor kennisgeving aangenomen.

9. Zienswijze

A1. De structuurvisie leunt te veel op grote initiatieven (groter dan 1 hectare) en dat met name energie aan derden zal worden geleverd. Eigen gebruik wordt in een bijzin vermeldt.

B1. Het plaatsen van zonnepanelen op eigen gronden waar de energieopbrengsten met name voor eigengebruik wordt aangewend, is niet waar de structuurvisie specifiek op toe ziet. Het plaatsen van een zonneakker is onder voorwaarden mogelijk op basis van deze structuurvisie, ongeacht de grootte. Omdat energie voor eigen gebruik als positief wordt ervaren is hier minder aandacht voor dan voor de benodigde beperkingen aan het leveren buiten de regio, waardoor hieraan vanzelfsprekend meer tekst is gewijd. In paragraaf 4.3 is aangegeven dat het plaatsen van zonnepanelen in combinatie met recreatiebedrijven in overeenstemming is met de uitgangspunten van de structuurvisie. Het plaatsen van zonnepanelen op het sportlandgoed Swartemeer is dan ook mogelijk niet in strijd met voorliggende structuurvisie.

C1. Voor kennisgeving aangenomen.

A2. Voorgesteld wordt om kleine veldopstellingen zonnetuinen te noemen i.p.v. zonneakkers.

B2. Ongeacht de grootte wordt in voorliggende structuurvisie van zonneakkers gesproken. Wij zien geen reden om een scheidslijn aan te brengen tussen een kleine en een grote veldopstelling. In Emmen wordt het plaatsen van grondgebonden zonnepanelen bij alle afmetingen betiteld en beoordeeld als zijnde een zonneakker overeenkomstig de richtlijnen van de structuurvisie.

C2. Voor kennisgeving aangenomen.

A3. Het aanleggen van een zonneakker in een natuurgebied zou een win-winsituatie moeten zijn, omdat een zonneakker telkens toch visueel moet worden "ingepakt".

B3. Wij zien een zonneakker als een stedelijke ontwikkeling die niet passend is in een natuurgebied. In de structuurvisie is dan ook aangegeven dat zonnepalen met name geplaatst moeten op bedrijventerreinen en in de nabijheid van dorpen. Met de beoogde locatie kan worden voorzien in de gemeentelijke doelstellingen. Er is dan ook geen reden om buiten deze gebieden locatie aan te wijzen.

Bij de locatiekeuze is het niet mogelijk om binnen Natura2000- gebieden of de EHS een zonneakker aan te leggen. Dit is conform het nee, tenzij-principe van de provincie.

C3. Voor kennisgeving aangenomen.

A4. Op Sportlandgoed Swartemeer is de mogelijkheid tot het bouwen van een bedrijfswoning. Deze locatie zal niet als zodanig worden gebruikt. Gevraagd wordt dan ook of op deze locatie een zonneakker voor eigen energievoorziening aangelegd kan worden.

B4. Momenteel loopt de bestemmingsplanprocedure voor Sportlandgoed Swartemeer. De aanvraag is bij de vaststelling van dit bestemmingsplan meegenomen. De afweging om al dan niet mee te werken wordt in dat kader, binnen de grenzen van deze structuurvisie, gemaakt. Zie ook 9-1.

C4. Voor kennisgeving aangenomen.

6 **Financiële consequenties/voorgestelde dekking**

De gemeente gaat met de structuurvisie geen financiële verplichtingen aan. Vaststelling heeft geen financiële gevolgen voor de gemeente.

De uitvoering van de structuurvisie is afhankelijk van aanvragen om een omgevingsvergunning van derden.

Indien partijen besluiten om tot realisatie van het project/zonneakker over te gaan, zullen de kosten bij afzonderlijke overeenkomst en/of de leges worden verhaald.

7. **Aanwijzing categorieën van gevallen**

Op basis van de structuurvisie kunnen omgevingsvergunningen worden aangevraagd. Het betreft hier een omgevingsvergunning in strijd met de planologische regeling (bestemmingsplan, beheersverordening). Daarmee is een eenvoudigere besluitvorming dan het bestemmingsplan mogelijk. Een verklaring van geen bedenkingen van de raad is echter noodzakelijk. In de Structuurvisie zijn aan de gewenste ontwikkelingen voorwaarden opgenomen.

Als de raad voor het verlenen van dergelijke omgevingsvergunningen, de voorziene ontwikkelingen aanwijst waar geen verklaring van geen bedenkingen nodig is, is verder efficiency in de procedure mogelijk. Het college kan dan een omgevingsvergunning verlenen en er is geen afzonderlijk raadsbesluit meer vereist. Dit levert tijdswinst op. Om de vergunningsprocedure te vereenvoudigen wordt daarom voorgesteld om de voorliggende structuurvisie toe te voegen als een categorie 21 aan de algemene verklaring van geen bedenkingen van de raad van april 2011.

Voor het verlenen van de betreffende omgevingsvergunningen gelden verder de gebruikelijke eisen, zoals een goede ruimtelijke onderbouwing en onderzoeksverplichtingen. De uniforme openbare voorbereidingsprocedure (Awb) verwoord in de Algemene Wet Bestuursrecht) is vereist en de rechtsbescherming voor belanghebbenden en verzoekers is hierin geregeld. Een omgevingsvergunning in strijd met de planologische procedure wordt gepubliceerd op www.ruimtelijkeplannen.nl.

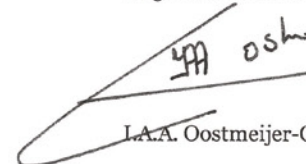
Wij verwachten dat deze werkwijze tot een tijdswinst van circa 8 weken in de procedure kan leiden en een administratieve lastenbesparing voor aanvragers zal opleveren.

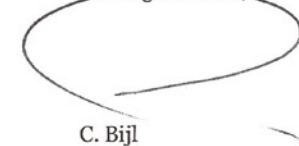
Een concept-besluit is bijgevoegd.

Emmen, 27 oktober 2015.

Burgemeester en wethouders van Emmen,
de gemeentesecretaris,

de burgemeester,

I.A.A. Oostmeijer-Oosting

C. Bijl

jaar	stuknr. Raad	categorie/agendanr.	stuknr. B. en W.
2015	RA15.0086	B 4	15/797

Raadsbesluit

De raad van de gemeente Emmen;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 27 oktober 2015, B&W nummer: 15/797;

gelet op het bepaalde in de Wet op de ruimtelijke ordening;
gelet op het ter vergadering unaniem aangenomen amendement aangaande het voorgestelde besluitpunt 2;
overwegende dat:

- de procedure conform het bepaalde in de Wet op de ruimtelijke ordening heeft plaatsgevonden;
- het ontwerp van de structuurvisie vanaf 8 mei 2015 voor zes weken ter inzage heeft gelegen;
- op het ontwerp van de structuurvisie negen zienswijzen zijn ingediend;
- de zienswijzen niet hebben geleid tot aanpassing van de structuurvisie.

besluit:

1. De beantwoording van de zienswijzen vast te stellen;
2. De structuurvisie "Emmen, Zonneakkers" en de verbeelding met nummers NL.IMRO.0114.2015005-S701 en Ondergrond_Emmen_2015_03.dxf vast te stellen met een aanpassing van de tekst op bladzijde 18: De zin: "Dus minimaal 50% van de opbrengst dient in het bedrijf te worden gebruikt" vervalt.
En een aanpassing van de tekst op bladzijde 20: Bij het criterium bovenaan bladzijde 20 bij de derde bullit: "De energieafzet moet aantoonbaar in meerdere mate (50%) ten gunste komen van de eigen bedrijfsvoering van één of meerdere bedrijven gezamenlijk in de tuinbouwgebieden"; de toevoeging (50%) vervalt.
3. Aan de algemene verklaring van geen bedenkingen van april 2011 toe te voegen categorie 21: "Aanleg van zonneakkers, voor zover in overeenstemming met de structuurvisie "Emmen, Zonneakkers".

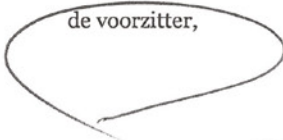
Vastgesteld in de openbare vergadering van 17 december 2015.

de griffier,

H.D. Werkman

de voorzitter,

C. Bijl

ⁱ Voor de naam- en adresgegevens van de indieners van de zienswijzen verwijzen we u naar de appendix "Overzicht indieners zienswijzen" behorende bij het raadsbesluit

AMENDEMENT

De gemeenteraad van de gemeente Emmen in vergadering bijeen op donderdag 17 december 2015;
gehoord de beraadslagingen over het raadsvoorstel RA15.0086: Vaststelling structuurvisie 'Emmen, Zonneakkers'

Constateerende dat:

- In de structuurvisie medewerking wordt gegeven aan het plaatsen van grondgebonden zonnepanelen op geselecteerde werklocaties.
- De geselecteerde werklocaties benoemd zijn als:
 - Bedrijventerreinen
 - Tuinbouwbedrijven in de tuinbouwconcentratiegebieden Erica en Klazienaveen
 - (Oorspronkelijk) Tuinbouwconcentratiegebied Rundedal
 - Nabij dorpen en wijken als pilot
 - Bouwpercelen agrarische en overige bedrijven buitengebied.
- Voor 1 locatie, Tuinbouwbedrijven in de tuinbouwconcentratiegebieden Erica en Klazienaveen een extra criterium geldt dat de energieafzet in meerdere mate (50%) ten gunste moet komen van de eigen bedrijfsvoering.

Overwegende dat:

- Hier sprake is van rechtsongelijkheid
- Het onmogelijk lijkt om de 50 % norm te handhaven.
- Dit college voorstander is van verminderde regelgeving
- Deze 50 % norm niet geldt voor andere vormen van duurzame energie

Besluit:

Punt 1 en 3 van het raadsvoorstel onveranderd vast te stellen.

Punt 2. Als volgt te wijzigen:

De structuurvisie 'Emmen, Zonneakkers' en de verbeelding met nummers

NL.IMRO.0114.2015005-S701 en Ondergrond-Emmen-2015-03.dxf vast te stellen met een aanpassing van de tekst op bladzijde 18:

De zin: Dus minimaal 50 % van de opbrengst dient in het bedrijf te worden gebruikt, te laten vervallen.

En een aanpassing van de tekst op bladzijde 20:

Bij het criterium bovenaan blz 20 bij de 3de bullet:

De energieafzet moet aantoonbaar in meerdere mate (50%) ten gunste komen van de eigen bedrijfsvoering van één of meerdere bedrijven gezamenlijk in de tuinbouwgebieden.

De toevoeging (50%) te laten vervallen.

en gaat over tot de orde van de dag.

VVD Emmen

.....

Johan Scheltens

Fractievoorzitter VVD

Emmen
Gemeenteraadsfractie
2014 - 2018

Motie

Plaats : Emmen
Datum : 17 december 2015
Onderwerp : Structuurvisie "Emmen, Zonneakkers".

De raad van de gemeente Emmen in vergadering bijeen op 17 december 2015;

Constateerende dat:

- de Structuurvisie "Emmen, Zonneakkers" zich, als gevolg van provinciaal beleid, met name richt op de realisatie van zonneakkers op bedrijventerreinen en in de tuinbouwgebieden (incl. Rundedal);
- de gemeente een taakstelling kent om 95,5MW aan windenergie te realiseren, waartoe in het Regieplan een aantal zoekgebieden zijn aangewezen;
- het mogelijk is slimme energiekoppelingen tussen windenergie en zonne-energie te leggen;
- in de gemeentelijke Energienota een belangrijke rol is weggelegd voor zonneakkers in de doelstelling om CO2 neutraal te kunnen gaan worden;
- het Energieprogramma, zijnde deel 2 van de gemeentelijke Energienota dit jaar afloopt en op een aantal onderdelen niet meer actueel is;

Overwegende dat:

- smartgrids een toegevoegde waarde kunnen hebben voor de omgeving om te kunnen verduurzamen;
- de aanwezigheid van een zonneakker kan bijdragen om een smartgrid te ontwikkelen en de mogelijkheden daarvoor ook in het buitengebied aanwezig moeten zijn, waar kansrijke koppelingen gelegd kunnen worden;
- het huidige provinciale beleid weinig ruimte biedt tot het leggen van mogelijk kansrijke koppelingen tussen windenergie en zonne-energie in de gemeentelijke zoekgebieden voor windenergie ;
- het onzeker is dat de beschikbaar gestelde ruimte in de Structuurvisie "Emmen Zonneakkers" voldoende is om de doelstelling zoals verwoord in de gemeentelijke Energienota te kunnen behalen;
- het wenselijk is gelet de vele en snel opvolgende ontwikkelingen in energiebesparing en duurzame energie, de gemeentelijke Energienota te actualiseren, aan te vullen en bij te stellen om de doelstelling van CO2-neutraliteit in 2050 hernieuwd invulling te geven;
- de Energienota in beginsel de plek is waar een integrale afweging gemaakt moet worden ten aanzien van de verschillende vormen van energiebesparing en duurzame energie, en vervolgens op basis daarvan op deelniveau nadere uitwerking kan plaatsvinden;

Emmen
Gemeenteraadsfractie
2014 - 2018

Verzoekt het college:

- met de provincie Drenthe in gesprek te gaan welke mogelijkheden er in het buitengebied gecreëerd kunnen worden om zonneakkers onderdeel te kunnen laten zijn van een smartgrid in de zoekgebieden waar windmolens gerealiseerd moeten gaan worden;
- in het 4^e kwartaal van 2016 een eerste evaluatie uit te voeren op de structuurvisie "Emmen, Zonneakkers" en de uitkomsten hiervan te betrekken bij de opstelling van een hernieuwde Energienota.
- in het 1^e kwartaal van 2017 een geactualiseerde en bijgestelde Energienota aan de gemeenteraad voor te leggen;

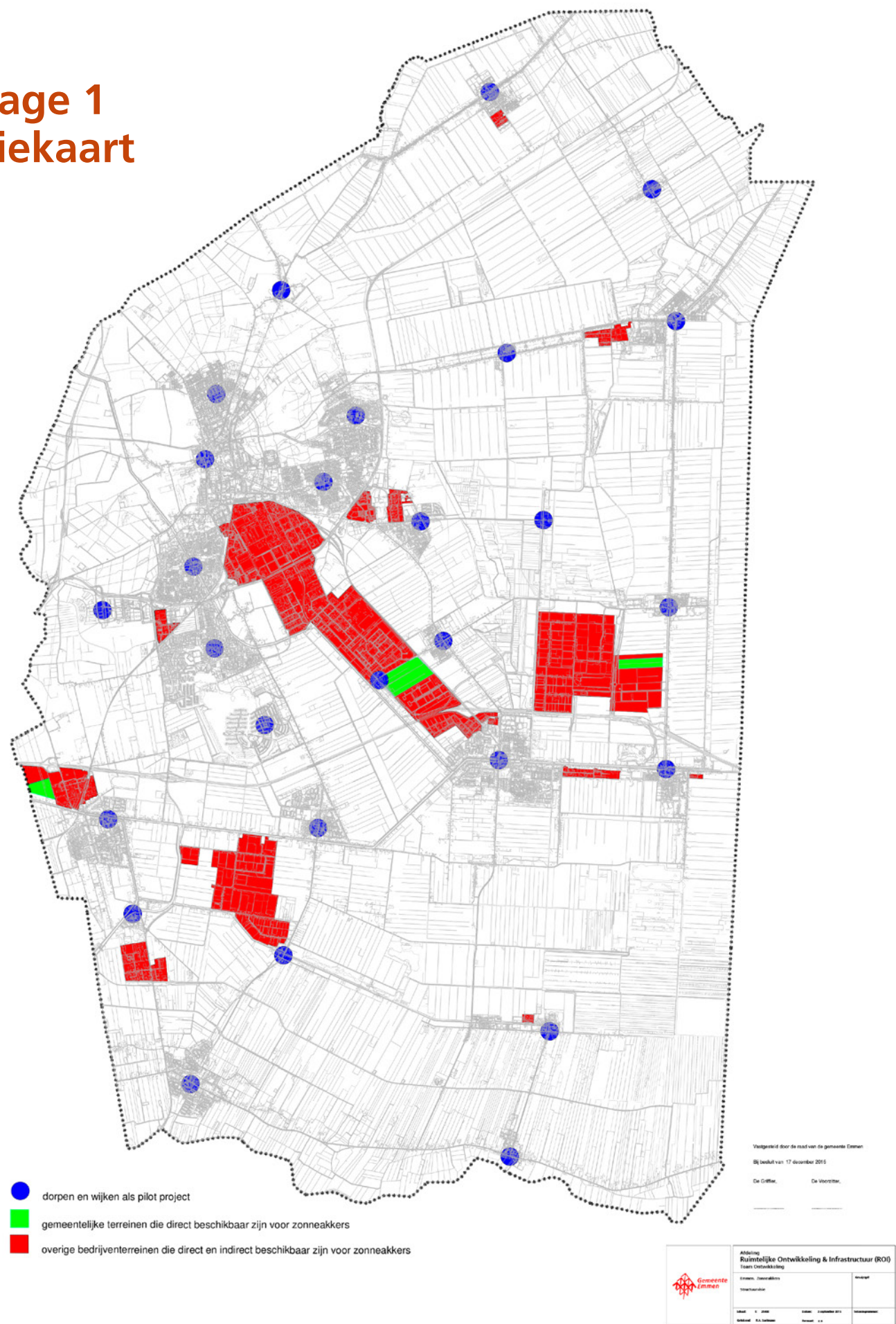
En gaat over tot de orde van de dag.

Ondertekening,

Wakker Emmen
H. Linnemann

CDA
A.H. Gijlers

Bijlage 1
Visiekaart

Uitgave
Gemeente Emmen

Bezoekadres:
Raadhuisplein 1
7800 RA Emmen
Telefoon: 14 0591
Website: www.emmen.nl

**Vormgeving en
productie**
Gemeente Emmen

Opmerkingen en vragen
gemeente@emmen.nl
of 14 0591